

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1995-1996

20 JUNI 1996

**Wetsvoorstel tot oprichting
van een Instituut voor bedrijfsjuristen**

AMENDEMENTNr. 1 VAN DE HEER **HATRY****Het wetsvoorstel in zijn geheel vervangen als volgt :***« Hoofdstuk I**Algemene bepaling**Benaming - Doel**Artikel 1**Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.**Art. 2**Er wordt een Instituut voor bedrijfsjuristen opgericht, hierna « het Instituut » genoemd, dat rechts-persoonlijkheid bezit. De zetel van het Instituut is gevestigd in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.**Het Instituut heeft tot taak:
— de ledenlijst op te stellen;*

*Zie:***Gedr. St. van de Senaat:****1-45 - B.Z. 1995:**

Nr. 1: Wetsvoorstel.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1995-1996

20 JUIN 1996

**Proposition de loi créant un Institut
des juristes d'entreprise**

AMENDEMENTN° 1 DE M. **HATRY****Remplacer l'ensemble du texte de la proposition de loi par le texte suivant :***« Chapitre Ier**Disposition générale**Dénomination - Objet**Article premier**La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.**Art. 2**Il est créé un Institut des juristes d'entreprise, ci-après dénommé « l'Institut », et jouissant de la personnalité civile. Le siège de l'Institut est établi dans la Région de Bruxelles-Capitale.**L'Institut a pour mission:
— de dresser la liste de ses membres;*

*Voir:***Document du Sénat:****1-45 - S.E. 1995:**

N° 1: Proposition de loi.

— *de deontologische regels van het beroep van bedrijfsjurist vast te stellen en toe te zien op de naleving ervan;*

— *mee te werken aan de verdere uitbouw van de activiteiten van bedrijfsjurist;*

— *toe te zien op de opleiding van zijn leden in juridische zaken;*

— *adviezen te geven over materies die tot zijn bevoegdheid behoren, hetzij op eigen initiatief, hetzij op aanvraag van overheidsinstanties of van openbare of particuliere instellingen.*

Het Instituut kan alle goederen die het voor de uitvoering van zijn taken nuttig acht, om niet of onder bezwarende titel verwerven.

Art. 3

De organen van het Instituut zijn:

1° de algemene vergadering;

2° de raad;

3° de tuchtcommissie;

4° de commissie van beroep.

Hoofdstuk II

De bedrijfsjurist: rechten en plichten

Art. 4

§ 1. Het Instituut kent de hoedanigheid van bedrijfsjurist toe aan elke natuurlijke persoon die er om verzoekt en aan de volgende eisen voldoet:

1° houder zijn van het diploma van doctor of licentiaat in de rechten of in het notariaat of van een gelijkwaardig buitenlands diploma;

2° verbonden zijn, door een arbeidsovereenkomst of een statuut, aan een publieke of private onderneming die in België een economische, sociale, administratieve of wetenschappelijke activiteit uitoefent, met inbegrip van de ondernemingsverbonden;

3° ten behoeve van deze onderneming, van de ermee verbonden ondernemingen, van de ondernemingsverbonden of de leden van die verbonden, studies en adviezen verstrekken, akten opstellen, raad geven en bijstand verlenen op juridisch vlak;

4° in hoofdzaak verantwoordelijkheid op juridisch vlak dragen.

§ 2. De aanvragen worden gericht aan de raad van het Instituut in de vorm en onder de voorwaarden vastgesteld overeenkomstig het huishoudelijk reglement van het Instituut.

— *d'établir les règles de déontologie régissant l'activité de juriste d'entreprise et d'en assurer le respect;*

— *de promouvoir l'activité de juriste d'entreprise;*

— *de veiller à la formation de ses membres en matière juridique;*

— *d'exprimer, d'initiative ou à la demande d'autorités publiques ou d'institutions publiques ou privées, des avis sur les matières faisant l'objet de sa compétence.*

L'Institut peut acquérir, à titre gratuit ou onéreux, tous biens utiles à l'exécution de ses missions.

Art. 3

Les organes de l'Institut sont:

1° l'assemblée générale;

2° le conseil;

3° la commission de discipline;

4° la commission d'appel.

Chapitre II

Des juristes d'entreprise: de leurs droits et obligations

Art. 4

§ 1er. L'Institut confère la qualité de juriste d'entreprise à toute personne physique qui en fait la demande et qui remplit les conditions suivantes:

1° être titulaire du diplôme de doctor ou de licencié en droit ou en notariat, ou d'un diplôme étranger équivalent;

2° être liée, par un contrat de travail ou un statut, à une entreprise publique ou privée exerçant en Belgique une activité économique, sociale, administrative ou scientifique, en ce compris les fédérations d'entreprises;

3° fournir, en faveur de cette entreprise, des entreprises qui lui sont liées, des fédérations d'entreprises ou des membres de ces fédérations d'entreprises, des études, des consultations, rédiger des actes, conseiller et prêter assistance en matière juridique;

4° assumer principalement des responsabilités se situant dans le domaine du droit.

§ 2. Les demandes sont adressées au conseil de l'Institut, dans les formes et aux conditions arrêtées conformément au règlement d'ordre intérieur de l'Institut.

Art. 5

In de uitoefening van zijn juridische activiteiten draagt de bedrijfsjurist kennis van de geheimen die hem zijn toevertrouwd. Artikel 458 van het Strafwetboek is op hem van toepassing.

Art. 6

Niemand mag de titel van bedrijfsjurist voeren wanneer hij niet voldoet aan de voorwaarden bepaald in artikel 3, en wanneer het Instituut hem niet de hoedanigheid van lid van het Instituut heeft verleend en hem niet heeft toegestaan de titel van bedrijfsjurist te voeren.

Iedere overtreding van het voorgaande lid wordt gestraft met geldboete van tweehonderd frank tot duizend frank.

Hoofdstuk III

Bestuur en werking van het Instituut

Afdeling 1

De algemene vergadering

Art. 7

§ 1. De algemene vergadering van het Instituut bestaat uit de personen die zijn ingeschreven op de ledenlijst van het Instituut. Ze wordt voorgezeten door de voorzitter van de raad.

§ 2. De algemene vergadering wijst de leden van de raad aan alsmede de leden van het Instituut die zitting zullen nemen in de commissie van beroep.

Ze wijst, buiten de leden van het Instituut, eveneens een onafhankelijke deskundige aan die is belast met de controle van de inventaris en van de rekeningen. Deze deskundige wordt aangewezen voor een vernieuwbare periode van drie jaar.

De algemene vergadering keurt de jaarrekening van ontvangsten en uitgaven goed, verleent kwijting aan de raad van zijn beheer en aan de deskundige van zijn controle, neemt een beslissing over alle onderwerpen waarvoor deze wet en de verordeningen haar bevoegdheid verlenen.

Op voorstel van de raad stelt de algemene vergadering het bedrag van de lidmaatschapsbijdrage vast, alsook het huishoudelijk reglement, de deontologische regels en het tuchtreglement van het Instituut.

Op voorstel van de raad kan de algemene vergadering tevens de hoedanigheid van beschermend lid van

Art. 5

Le juriste d'entreprise est, dans l'exercice de son activité juridique, dépositaire des secrets qu'on lui confie. L'article 458 du Code pénal lui est applicable.

Art. 6

Nul ne peut porter le titre de juriste d'entreprise s'il ne remplit les conditions visées à l'article 3 et s'il ne s'est vu conférer par l'Institut la qualité de membre de l'Institut et l'autorisation de porter le titre de juriste d'entreprise.

Toute infraction à l'alinéa qui précède est punie d'une amende de deux cents francs à mille francs.

Chapitre III

Gestion et fonctionnement de l'Institut

Section 1re

L'assemblée générale

Art. 7

§ 1er. L'assemblée générale de l'Institut est composée des personnes inscrites à la liste des membres de l'Institut. Elle est présidée par le président du conseil.

§ 2. L'assemblée générale désigne les membres du conseil et les membres de l'Institut appelés à siéger en commission d'appel.

Elle désigne également, en dehors des membres de l'Institut, un expert indépendant chargé de la vérification de l'inventaire et des comptes. Cet expert est désigné pour un terme de trois ans, renouvelable.

L'assemblée générale approuve le compte annuel des recettes et des dépenses, donne décharge au conseil de sa gestion et à l'expert de son contrôle, délibère sur tous les objets pour lesquels la présente loi et les règlements lui attribuent compétence.

Sur proposition du conseil, l'assemblée générale arrête le montant des cotisations, le règlement d'ordre intérieur, les règles de déontologie et le règlement de discipline de l'Institut.

Sur proposition du conseil, l'assemblée générale peut également accorder la qualité de membre

het Instituut toekennen aan personen die de hoedanigheid van bedrijfsjurist niet bezitten maar die hebben bijgedragen tot de uitstraling van het beroep. De lijst van de beschermende leden wordt toegevoegd na de ledenlijst van het Instituut.

De algemene vergadering neemt bovendien, door middel van adviezen, voorstellen of aanbevelingen aan de raad, een standpunt in over alle onderwerpen die het Instituut aanbelangen en die haar op regelmatige wijze zijn voorgelegd.

De algemene vergadering kan specifieke taken die haar door deze wet zijn opgedragen, aan de raad delegeren, mits dit in het huishoudelijk reglement is bepaald.

§ 3. De beslissingen van de algemene vergadering worden genomen bij meerderheid van de aanwezige of vertegenwoordigde leden. Elk lid heeft recht op één stem.

Het stemmen bij volmacht is toegestaan op de wijze bepaald in het huishoudelijk reglement.

De beschermende leden en de in artikel 12 bedoelde ereleden van het Instituut kunnen de algemene vergaderingen bijwonen. Ze beschikken over een raadgevende stem.

Art. 8

§ 1. De algemene vergadering komt ten minste eenmaal per jaar bijeen, op de datum bepaald door de raad en op de wijze bepaald door het huishoudelijk reglement.

Op deze bijeenkomst brengt de raad een verslag uit over zijn werkzaamheden van het afgelopen jaar en legt de inventaris van de activa en passiva van het Instituut, de jaarrekening van ontvangsten en uitgaven, alsmede de begroting voor het nieuwe boekjaar, ter goedkeuring voor.

De inventaris en de rekeningen moeten vooraf zijn gecontroleerd door de deskundige.

De rekeningen worden opgemaakt op de wijze bepaald in het huishoudelijk reglement en worden bij uittreksel aan de leden ter kennis gebracht. De penningmeester zorgt ervoor dat zij op de zetel van het Instituut voor de leden ter inzage liggen gedurende vijftien dagen voorafgaand aan de algemene vergadering.

§ 2. Bovendien kan de raad, telkens als hij het nuttig acht, de algemene vergadering bijeenroepen. Hij moet dat in ieder geval doen wanneer één vijfde van de leden van de vergadering dat schriftelijk vragen, met vermelding van het onderwerp dat zij op de agenda geplaatst wensen te zien.

d'honneur de l'Institut aux personnes qui, n'ayant pas la qualité de juriste d'entreprise, ont contribué au rayonnement de la profession. La liste des membres d'honneur est insérée à la suite de la liste des membres de l'Institut.

L'assemblée générale se prononce en outre, par voie d'avis, propositions ou recommandations au conseil, sur tous objets intéressant l'Institut, et qui lui sont régulièrement soumis.

L'assemblée générale peut, par règlement d'ordre intérieur, déléguer au conseil des missions spécifiques qui lui sont dévolues aux termes de la présente loi.

§ 3. Les décisions de l'assemblée générale sont prises à la majorité des membres présents ou représentés, chaque membre ayant droit à une voix.

Le vote par procuration est autorisé selon les règles prescrites par le règlement d'ordre intérieur.

Les membres d'honneur et les membres de l'Institut visés à l'article 12 peuvent assister aux séances de l'assemblée générale. Ils disposent d'une voix consultative.

Art. 8

§ 1er. L'assemblée générale se réunit au moins une fois l'an, à la date fixée par le conseil et selon les modalités fixées par le règlement d'ordre intérieur.

Lors de cette réunion, le conseil présente un rapport sur son activité pendant l'année écoulée, et soumet à l'approbation de l'assemblée l'inventaire des valeurs actives et passives de l'Institut, le compte annuel des recettes et des dépenses et le budget pour le nouvel exercice.

L'inventaire et les comptes doivent au préalable avoir été vérifiés par l'expert.

Les comptes sont dressés conformément au modèle arrêté en application du règlement d'ordre intérieur, et sont communiqués par extraits aux membres. Ils doivent être tenus à la disposition des membres aux fins de consultation, par les soins du trésorier, au siège de l'Institut, pendant les quinze jours qui précèdent l'assemblée générale.

§ 2. Le conseil peut en outre convoquer l'assemblée générale chaque fois qu'il le juge utile. Il doit en tout cas la convoquer lorsque le cinquième des membres de l'assemblée en font la demande écrite, en indiquant l'objet qu'ils désirent voir porter à l'ordre du jour.

§ 3. Het huishoudelijk reglement bepaalt de termijnen van oproeping voor de algemene vergaderingen en de termijnen van mededeling van de agenda's.

Afdeling 2

De raad

Art. 9

§ 1. De raad is samengesteld uit twintig leden van wie er tien Nederlandstalig en tien Franstalig zijn, en die door de algemene vergadering gekozen worden uit de personen ingeschreven op de ledenlijst van het Instituut en dit voor een termijn van drie jaar, die tweemaal vernieuwbaar is.

§ 2. De raad kiest uit zijn leden een voorzitter en een of twee ondervoorzitters.

De voorzitter wordt beurtelings uit de Nederlandstalige en de Franstalige leden gekozen voor een termijn van drie jaar. De ondervoorzitter wordt voor een termijn van drie jaar gekozen uit de taalgroep waartoe de voorzitter niet behoort. Ingeval er twee ondervoorzitters worden gekozen, moet elk van hen tot een verschillende taalgroep behoren.

§ 3. De raad kiest eveneens uit zijn leden een Nederlandstalige secretaris, een Franstalige secretaris en een penningmeester, voor een termijn van drie jaar.

§ 4. Het huishoudelijk reglement bepaalt de wijze waarop de in de §§ 2 en 3 van dit artikel bedoelde personen worden verkozen.

Art. 10

De raad vergadert op de wijze bepaald in het huishoudelijk reglement.

De beslissingen worden bij meerderheid van stemmen genomen. Bij staking van stemmen beslist de stem van de voorzitter.

Onverminderd de bijzondere opdrachten vertegenwoordigen de voorzitter van de raad of twee leden van de raad het Instituut bij rechtshandelingen en rechtsvorderingen, hetzij als eiser hetzij als verweerder.

Art. 11

§ 1. De raad staat in voor de werking van het Instituut.

§ 3. Le règlement d'ordre intérieur fixe les délais de convocation aux assemblées générales et de communication des ordres du jour.

Section 2

Le conseil

Art. 9

§ 1er. Le conseil est composé de vingt membres, dont dix d'expression française et dix d'expression néerlandaise, élus par l'assemblée générale pour un terme de trois ans, renouvelable deux fois, parmi les personnes inscrites à la liste des membres de l'Institut.

§ 2. Le conseil élit parmi ses membres, un président et un ou deux vice-présidents.

Le président est, en alternance, choisi pour un terme de trois ans parmi les membres d'expression française ou néerlandaise. Le vice-président est choisi pour un terme de trois ans parmi les membres d'expression linguistique différente de celle du président. En cas d'élection de deux vice-présidents, ceux-ci seront chacun d'expression linguistique différente.

§ 3. Le conseil élit également parmi ses membres, pour un terme de trois ans, un secrétaire d'expression française, un secrétaire d'expression néerlandaise et un trésorier.

§ 4. Le règlement d'ordre intérieur arrête les modalités de l'élection des personnes visées aux §§ 2 et 3 du présent article.

Art. 10

Le conseil se réunit selon les modalités arrêtées au règlement d'ordre intérieur.

Ses décisions sont prises à la majorité des voix. En cas de parité, la voix du président est prépondérante.

Sans préjudice aux délégations spéciales, le président du conseil ou deux administrateurs représentent l'Institut dans les actes et en justice, tant en demandant qu'en défendant.

Art. 11

§ 1er. Le conseil assure le fonctionnement de l'Institut.

Hij bezit elke bevoegdheid van bestuur en beschikking die niet uitsluitend aan de algemene vergadering is opgedragen.

§ 2. De raad stelt de ledenlijst van het Instituut op met toepassing van de bepalingen van deze wet.

Hij beslist over de aanvragen bedoeld in artikel 3, § 2, binnen een termijn van zestig dagen te rekenen van hun ontvangst.

Indien de raad van oordeel is dat de inschrijving op de lijst moet worden geweigerd, brengt hij zijn beslissing ter kennis van de betrokkene bij een ter post aangetekende brief.

De betrokkene kan vragen om door de raad te worden gehoord; de raad nodigt de betrokkene minstens vijftien dagen van tevoren bij een ter post aange- tekende brief uit om te verschijnen op de vergadering van de raad waar zijn aanvraag opnieuw onderzocht zal worden.

Indien de raad na onderzoek van oordeel is dat de weigering tot inschrijving op de lijst bevestigd moet worden, neemt hij een met redenen omklede beslissing, die bij een ter post aangetekende brief ter kennis wordt gebracht van de betrokkene. Deze beslissing, waartegen overeenkomstig artikel 18 beroep kan worden ingesteld bij de commissie van beroep, moet alle nodige inlichtingen betreffende de beroepspro- cedure vermelden.

§ 3. De raad gaat over tot het intrekken van de hoedanigheid van lid van het Instituut en van de toe- stemming om deze titel te voeren, indien niet meer is voldaan aan de in artikel 3, § 1, gestelde voorwaar- den. In dit geval beslist de raad overeenkomstig de bepalingen van het derde tot het vijfde lid van § 2 van dit artikel.

§ 4. Ingeval een lid van het Instituut zijn activiteit van bedrijfsjurist tijdelijk stopzet, kan de raad op verzoek van de betrokkene zijn inschrijving op de ledenlijst van het Instituut voorlopig weglaten.

Art. 12

Overeenkomstig de voorwaarden bepaald in het huishoudelijk reglement kan de raad aan personen die ten minste tien jaar op de ledenlijst van het Insti- tuut zijn ingeschreven, de hoedanigheid van erelid van het Instituut toekennen.

De lijst van ereleden wordt toegevoegd na de leden- lijst van het Instituut.

Il a tous pouvoirs d'administration et de disposi- tion qui ne sont pas réservés à l'assemblée générale.

§ 2. Le conseil dresse la liste des membres de l'Institut, en application des dispositions de la présente loi.

Il statue sur les demandes visées à l'article 3, § 2, dans un délai de soixante jours à compter de leur réception.

Lorsqu'il estime devoir refuser l'inscription à la liste, le conseil notifie sa décision à la personne en cause par lettre recommandée à la poste.

Celle-ci peut demander à être entendue par le conseil, qui l'invite, par lettre recommandée à la poste, adressée au moins quinze jours à l'avance, à se présenter à la séance du conseil au cours de laquelle son cas fera l'objet d'un nouvel examen.

Si, au terme de son examen, le conseil estime devoir confirmer le refus d'inscription à la liste, Il rend une décision motivée, adressée à la personne en cause par lettre recommandée à la poste. Cette décision, qui peut faire l'objet d'un recours devant la commission d'appel, conformément aux dispositions de l'arti- cle 18, est accompagnée de toutes les informations relatives à la procédure d'appel.

§ 3. Le conseil procède au retrait de la qualité de membre de l'Institut et de l'autorisation de porter le titre lorsque les conditions de l'article 3, § 1er, ne sont plus réunies. Il statue en ce cas conformément aux dispositions des alinéas 3 à 5 du § 2 du présent article.

§ 4. En cas de cessation temporaire de l'exercice, par un membre de l'Institut, de l'activité de juriste d'entreprise, le conseil peut, à la demande de l'intéressé, procéder à l'omission provisoire de son inscription à la liste des membres de l'Institut.

Art. 12

Le conseil peut accorder, aux conditions détermi- nées par le règlement d'ordre intérieur, la qualité de membre honoraire de l'Institut aux personnes ayant été inscrites à la liste des membres de l'Institut durant dix ans au moins.

La liste des membres honoraires est insérée à la suite de la liste des membres de l'Institut.

*Afdeling 3**Section 3**Beroepstucht**La discipline**Art. 13**Art. 13*

De beroepstucht wordt in eerste aanleg gehandhaafd door een tuchtcommissie. Deze commissie bestaat uit twee kamers, namelijk een Nederlandstalige en een Franstalige kamer.

Le pouvoir disciplinaire est exercé en premier ressort par la commission de discipline. Cette commission comprend deux chambres, l'une d'expression française, l'autre d'expression néerlandaise.

Elke kamer is samengesteld uit een voorzitter, die rechter is in de rechtbank van eerste aanleg en benoemd wordt door de Koning op voordracht van de minister van Justitie, alsmede uit twee bedrijfsjuristen die ten minste vijf jaar op de ledenlijst van het Instituut zijn ingeschreven en door de raad buiten zijn leden worden aangewezen.

Chaque chambre est composée d'un président, juge au tribunal de première instance nommé par le Roi sur présentation du ministre de la Justice, ainsi que de deux juristes d'entreprise inscrits à la liste des membres de l'Institut depuis cinq ans au moins et désignés par le conseil en dehors de ses membres.

Voor elk effectief lid wordt een plaatsvervanger aangewezen.

Pour chaque membre effectif, il est désigné un membre suppléant.

De leden en de plaatsvervangers oefenen hun taken uit voor een vernieuwbare periode van drie jaar.

Les membres effectifs et suppléants exercent leurs fonctions pour un terme renouvelable de trois ans.

*Art. 14**Art. 14*

De tuchtstraffen zijn:

- a) de waarschuwing;*
- b) de berisping;*
- c) de schorsing voor ten hoogste een jaar;*
- d) de schrapping van de ledenlijst.*

Les sanctions disciplinaires sont:

- a) l'avertissement;*
- b) la réprimande;*
- c) la suspension pour un terme ne pouvant excéder une année;*
- d) la radiation de la liste des membres.*

De schorsing houdt het verbod in om de titel van bedrijfsjurist te voeren en de eraan verbonden rechten uit te oefenen, zolang deze tuchtstraf uitwerking heeft.

La suspension emporte interdiction, pendant la durée de la sanction, de porter le titre de juriste d'entreprise et de bénéficier des droits y attachés.

*Art. 15**Art. 15*

§ 1. Een zaak wordt bij de tuchtcommissie aanhangig gemaakt door de raad van het Instituut, hetzij op eigen initiatief, hetzij op klacht ingediend door iedere belanghebbende.

§ 1er. La commission de discipline est saisie par le conseil de l'Institut, agissant soit d'office, soit sur plainte émanant de tout intéressé.

De raad bezorgt de tuchtcommissie een verslag waarin de aan de bedrijfsjurist ten laste gelegde feiten worden uiteengezet met verwijzing naar de betrokken wettelijke, bestuursrechtelijke of tuchtrechtelijke bepalingen.

Le conseil adresse à la commission de discipline un rapport dans lequel il expose les faits reprochés au juriste d'entreprise, et la référence aux dispositions légales, réglementaires ou disciplinaires concernées.

§ 2. De tuchtcommissie nodigt de bedrijfsjurist ten minste dertig dagen van tevoren bij een ter post aangetekende brief uit om voor haar te verschijnen.

§ 2. La commission de discipline invite le juriste d'entreprise par lettre recommandée à la poste, adressée au moins trente jours à l'avance, à se présenter devant elle.

De uitnodigingsbrief vermeldt, op straffe van nietigheid:

— *de uiteenzetting van de ten laste gelegde feiten en de verwijzing naar de betrokken wettelijke, bestuursrechtelijke of tuchtrechtelijke bepalingen;*

— *de toestemming aan de bedrijfsjurist of zijn raadsman om inzage te nemen van het dossier;*

— *de uitnodiging aan de bedrijfsjurist om aan de tuchtcommissie een verweerschrift te richten waarbij alle voor zijn verweer nuttige stukken gevoegd kunnen worden.*

§ 3. *De bedrijfsjurist kan zijn verweer mondeling of schriftelijk voordragen. Hij kan zich laten bijstaan door een advocaat of door een lid van het Instituut.*

Hij beschikt over een recht van wraking in de gevallen bepaald bij artikel 828 van het Gerechtelijk Wetboek. Over de wraking beslist de anders samengestelde tuchtcommissie.

§ 4. *De beslissingen van de tuchtcommissie zijn met redenen omkleed.*

Zij worden bij een ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de bedrijfsjurist en van de raad.

Samen met deze kennisgeving worden, op straffe van nietigheid, de nodige inlichtingen verstrekt betreffende de regels en de termijnen voor het aantekenen van verzet en hoger beroep.

Art. 16

De bedrijfsjurist tegen wie de tuchtcommissie een beslissing bij verstek heeft gewezen, kan daartegen verzet doen binnen een termijn van vijftien dagen te rekenen van de kennisgeving van de beslissing.

Het verzet moet op straffe van onontvankelijkheid, binnen de voorgeschreven termijn ter kennis worden gebracht van de tuchtcommissie bij een ter post aangetekende brief.

De tuchtcommissie brengt de raad op de hoogte van het verzet tegen haar beslissing.

Het verzet wordt geregeld overeenkomstig de §§ 2 en volgende van artikel 15.

Wanneer de eiser in verzet opnieuw verstek laat gaan, is geen nieuw verzet mogelijk.

Art. 17

Hoger beroep tegen de beslissingen van de tuchtcommissie wordt aanhangig gemaakt bij een commissie van beroep. Deze commissie bestaat uit twee kamers, namelijk één Nederlandstalige en één Frans-talige kamer.

Elke kamer is samengesteld uit een voorzitter, die raadsheer is bij een hof van beroep, uit een rechter in

La convocation contient, à peine de nullité:

— *l'exposé des faits reprochés et la référence aux dispositions légales, réglementaires ou disciplinaires concernées;*

— *l'autorisation donnée au juriste d'entreprise ou à son conseil de consulter le dossier;*

— *l'invitation faite au juriste d'entreprise d'adresser à la commission de discipline un mémoire auquel peuvent être jointes les pièces utiles à la défense.*

§ 3. *Le juriste d'entreprise peut faire valoir sa défense verbalement ou par écrit. Il peut se faire assister par un avocat ou par un membre de l'Institut.*

Il dispose d'un droit de récusation dans les cas prévus à l'article 828 du Code judiciaire. La commission de discipline composée autrement statue sur la récusation.

§ 4. *Les décisions de la commission de discipline sont motivées.*

Elles sont notifiées, sous pli recommandé à la poste, au juriste d'entreprise et au conseil.

La notification est accompagnée, à peine de nullité, des informations relatives aux modalités et aux délais d'opposition et d'appel.

Art. 16

Le juriste d'entreprise à charge duquel une décision de la commission de discipline a été rendue par défaut peut faire opposition à cette décision dans un délai de quinze jours à compter de la notification.

À peine d'irrecevabilité, l'opposition doit être notifiée, dans le délai prescrit, à la commission de discipline, par pli recommandé à la poste.

La commission de discipline informe le conseil de l'opposition formée contre sa décision.

La procédure d'opposition est régie conformément aux §§ 2 et suivants de l'article 15.

L'opposant qui fait défaut une nouvelle fois n'est plus recevable à faire opposition.

Art. 17

L'appel des décisions de la commission de discipline est porté devant une commission d'appel. Cette commission comprend deux chambres, l'une d'expression française, l'autre d'expression néerlandaise.

Chaque chambre est composée d'un président, conseiller auprès d'une Cour d'appel, ainsi que d'un

de rechtbank van koophandel en een rechter in de arbeidsrechtbank, allen voorgedragen door de minister van Justitie en benoemd door de Koning. Ze is eveneens samengesteld uit twee bedrijfsjuristen die ten minste tien jaar op de ledenlijst van het Instituut zijn ingeschreven en door de algemene vergadering gekozen worden op twee dubbeltallen voorgedragen door de raad.

Voor elk effectief lid wordt een plaatsvervanger aangewezen.

De leden en de plaatsvervangers oefenen hun taken uit voor een vernieuwbare periode van drie jaar.

Art. 18

§ 1. De betrokken bedrijfsjurist, alsmede de raad van bestuur kunnen hoger beroep instellen tegen de beslissingen van de tuchtcommissie.

Het hoger beroep moet, op straffe van onontvankelijkheid, binnen een termijn van dertig dagen te rekenen van de kennisgeving van de beslissing van de tuchtcommissie worden ingesteld bij een ter post aangetekende brief.

De commissie van beroep brengt de raad op de hoogte van het hoger beroep ingesteld door de bedrijfsjurist.

§ 2. De commissie van beroep nodigt de bedrijfsjurist ten minste vijftien dagen van tevoren bij een ter post aangetekende brief uit om voor haar te verschijnen.

De bepalingen van de §§ 2, 3 en 4 van artikel 15 en de bepalingen van artikel 16 zijn van overeenkomstige toepassing op de commissie van beroep.

Art. 19

De betrokken bedrijfsjurist en de raad kunnen, binnen drie maanden te rekenen van de kennisgeving van de door de commissie van beroep genomen beslissing, deze beslissing aan het Hof van Cassatie voorleggen in de vormen en onder de voorwaarden die gelden voor cassatieberoep in burgerlijke zaken.

Ingeval de beslissing vernietigd wordt, verwijst het Hof van Cassatie de zaak naar de commissie van beroep, die anders moet worden samengesteld en zich moet voegen naar de uitspraak van het Hof over het desbetreffende rechtspunt.

Art. 20

De rechtsmiddelen tegen de beslissingen van de tuchtcommissie en de commissie van beroep hebben schorsende kracht.

juge au Tribunal de Commerce et d'un juge au Tribunal du Travail, présentés par le ministre de la Justice et nommés par le Roi. Elle est également composée de deux juristes d'entreprise inscrits à la liste des membres de l'Institut depuis dix ans au moins et élus par l'assemblée générale sur deux listes doubles présentées par le conseil.

Pour chaque membre effectif, il est désigné un membre suppléant.

Les membres effectifs et suppléants exercent leurs fonctions pour un terme renouvelable de trois ans.

Art. 18

§ 1er. Le juriste d'entreprise concerné ainsi que le conseil peuvent interjeter appel des décisions de la commission de discipline.

À peine d'irrecevabilité, l'appel doit être introduit auprès de la commission d'appel, par pli recommandé à la poste, dans un délai de trente jours à compter de la notification de la décision de la commission de discipline.

La commission d'appel informe le conseil de l'appel introduit par le juriste d'entreprise.

§ 2. La commission d'appel invite le juriste d'entreprise par lettre recommandée à la poste, adressée au moins quinze jours à l'avance, à se présenter devant elle.

Les dispositions des §§ 2, 3 et 4 de l'article 15 et les dispositions de l'article 16 sont applicables, mutatis mutandis, devant la commission d'appel.

Art. 19

Le juriste d'entreprise concerné et le conseil peuvent, dans un délai de trois mois à compter de la notification de la décision de la commission d'appel, déférer cette décision devant la Cour de Cassation, selon les formes et les conditions des pouvoirs en matière civile.

En cas d'annulation de la décision, la Cour de Cassation renvoie la cause devant la commission d'appel, autrement composée, qui se conforme à la décision de la Cour sur le point de droit jugé par elle.

Art. 20

Les recours contre les décisions de la commission de discipline et de la commission d'appel sont suspensifs.

Art. 21

De raad stelt de werkgever van de betrokken bedrijfsjurist in kennis van de tuchtrechtelijke beslissingen.

*Hoofdstuk IV**Overgangsbepalingen**Art. 22*

Binnen zes maanden na de inwerkingtreding van deze wet komt de algemene vergadering van de V.Z.W. «Belgische Vereniging van bedrijfsjuristen» bijeen om de raad van het Instituut te kiezen.

Art. 23

Binnen twaalf maanden na de inwerkingtreding van deze wet wordt het vermogen van de V.Z.W. «Belgische Vereniging van bedrijfsjuristen» in zijn geheel en vrij van belasting overgedragen aan het Instituut.

Art. 24

De leden van de V.Z.W. «Belgische Vereniging van bedrijfsjuristen» die met toepassing van deze wet worden ingeschreven op de ledenlijst van het Instituut, behouden bij het Instituut de anciënniteit die zij hadden verworven in de voormelde vereniging.

Verantwoording

A. Inleiding

Het wetsvoorstel dat dit amendement beoogt te wijzigen, is reeds tijdens de vorige zittingsperiode ingediend door de heer Hatry (Gedr. St. Senaat, nr. 54-1, B.Z. 1991-1992). Over dat voorstel werd trouwens reeds gedebatteerd tijdens de vergadering van de commissie voor de Justitie van woensdag 1 februari 1995. In ons amendement wordt het oorspronkelijke voorstel overgenomen, nader uitgewerkt en aangevuld ten einde tegemoet te komen aan de op- en aanmerkingen die de onderscheiden commissieleden daarover tijdens die vergadering hebben gemaakt.

B. Algemene toelichting

Het wetsvoorstel dat wij willen amenderen, is een eerste keer in 1981 ingediend door de heer Storme c.s. Maar sedert de totstandkoming van die tekst heeft er een zodanige ontwikkeling plaatsgevonden dat de beweegredenen die de indieners in 1981 tot hun initiatief dreven, vandaag in nog sterkere mate gelden:

— doordat het internationale recht, en vooral het Europese recht, enorm aan belang heeft gewonnen, zowel op economisch of sociaal vlak als op het gebied van de mededinging;

Art. 21

Le conseil notifie les décisions rendues en matière disciplinaire à l'employeur du juriste d'entreprise concerné.

*Chapitre IV**Dispositions transitoires**Art. 22*

Dans les six mois de l'entrée en vigueur de la présente loi, l'assemblée générale de l'A.S.B.L. «Association belge des juristes d'entreprise» se réunit à effet d'élire le conseil de l'Institut.

Art. 23

Dans les douze mois de l'entrée en vigueur de la présente loi, les avoirs de l'A.S.B.L. «Association belge des juristes d'entreprise» sont cédés dans leur intégralité et libres de toute imposition à l'Institut.

Art. 24

Les membres de l'A.S.B.L. «Association belge des juristes d'entreprises» qui, en application de la présente loi, obtiennent leur inscription à la liste des membres de l'Institut, conservent auprès de l'Institut l'ancienneté dont ils bénéficiaient au sein de l'Association précitée.»

Justification

A. Introduction

La proposition de loi que le présent amendement vise à modifier avait déjà été déposée au cours de la précédente législature par M. Hatry (Doc. Sénat n° 54-1, S.E. 1991-1992). Cette proposition avait d'ailleurs déjà été discutée au cours de la réunion de la commission de la Justice du mercredi 1er février 1995. Notre amendement reprend la proposition initiale, tout en la développant et la complétant afin de rencontrer les observations et remarques qui avaient été formulées à son égard par les différents commissaires présents lors de cette réunion.

B. Présentation générale

La proposition de loi que nous voulons amender avait déjà été déposée en 1981 par M. Storme et consorts. Mais depuis l'élaboration de ce texte, la situation a évolué de telle sorte que les motivations qui inspiraient les auteurs de la proposition de 1981 se sont encore renforcées:

— suite à l'accroissement considérable de l'importance du droit international, et en particulier du droit européen, que ce soit dans le domaine économique ou social ou dans celui de la concurrence;

— doordat de rol van de jurist op economisch en sociaal gebied ook groter is geworden.

Het beroep van bedrijfsjurist is vandaag een volwaardig juridisch beroep dat tegelijk nieuw is en complementair ten opzichte van de andere meer traditionele juridische beroepen.

Ter gelegenheid van de viering in juni 1993 van de 25e verjaardag van de oprichting van de Belgische Vereniging van Bedrijfsjuristen (B.V.B.J.) werd een reeks artikelen gepubliceerd waarin het eigensoortige karakter van deze functie werd onderstreept(1).

Zo staan bijvoorbeeld in een artikel in het tijdschrift *Trends Tendances* van 23 februari 1993, verschenen onder de titel «La fin de l'indifférence», de antwoorden van Meester Pierre Legros, toenmalig stafhouder van de *Ordre français des avocats du Barreau de Bruxelles* op een aantal vragen die trouwens bij het onderzoek van het voorstel aan de orde zijn gekomen. Meester Legros die het had over de overeenkomst die in 1993 werd ondertekend tussen de B.V.B.J. en de 2 400 advocaten van de Franstalige Orde bij de balie te Brussel, is duidelijk voor de oprichting van een instituut voor bedrijfsjuristen en beschrijft op uiterst positieve manier het specifiek karakter van deze functie: «het gaat helemaal niet om een maatregel ten gunste van het eigen vakgenootschap die een bescherming van de advocaten of de bedrijfsjuristen zou beogen.

Ons gemeenschappelijk initiatief is vooral gericht op de bescherming van de consument, d.w.z. de rechtzoekende die ons raadpleegt. Het is gewoon zo dat de B.V.B.J. en de Orde over een structuur en een deontologie beschikken die aan dat criterium voldoen, wat niet noodzakelijk het geval is voor alle beroepen die juridische diensten verkopen of aanbieden. Misschien zullen wij er ook ooit toe komen het kader van deze overeenkomst te overschrijden en in de richting te gaan van een vereniging of een sterker partnerschap». Verder: «wij geloven dat niets een betere opleiding kan bieden aan een jonge advocaat dan een stage in een bedrijf».

Over het begrip onafhankelijkheid, in het kader van een arbeidsovereenkomst, is Meester Legros zeer duidelijk: «Wie belichaamt beter het begrip onafhankelijkheid dan een magistraat? Onze magistraten worden immers betaald door de Staat en veroordelen diezelfde Staat bijna elke dag! Het begrip onafhankelijkheid is dus uiterst relatief.» Hij herinnert er tevens aan dat zelfs de advocaten niet steeds de nodige onafhankelijkheid bezitten ten opzichte van hun cliënt en dat jammer genoeg de toenemende verpaupering van de balie die onafhankelijkheid uiteraard niet zal versterken.

Zoals wij reeds hebben gezegd, is het beroep van bedrijfsjurist een van de juridische beroepen, waarmee zij trouwens het specifieke karakter gemeen heeft. Iedere jurist die de rechtsnormen bestudeert en toepast, draagt bij aan de inrichting van de samenleving door middel van rechtsregels. Hierbij staat het algemeen belang voorop en de jurist zal dit afwegen tegen de particuliere belangen, voor de verdediging waarvan zijn optreden is vereist.

Te denken valt natuurlijk aan de advocaten, die de belangen van hun cliënten moeten verdedigen steunend op algemene regels. Het is niet voor betwisting vatbaar dat hun beroepsgroep bijdraagt aan de inrichting van de samenleving.

(1) «Le juriste d'entreprise, un atout pour la gestion?», P. Bodson, *Journal des Tribunaux*, 1989, blz. 281; «Barreau et juristes d'entreprise se rapprochent à Charleroi — Deux conventions comblent partiellement un vide», *Le Soir*, van 29 december 1993; «Avocats et juristes d'entreprise — le début d'une collaboration à Charleroi», *La Nouvelle Gazette*, van 30 december 1993; «Profession: juriste d'entreprise», *L'entreprise et l'homme*, nr. 4, 1993; «Aux services de l'entreprise et de ses droits: affirmer le statut du juriste d'entreprise», *L'Écho*, van 4 november 1993; «Le juriste en entreprise», *La Libre Belgique*, van 20 oktober 1993; Le juriste d'entreprise: un atout aussi pour les P.M.E., *Bulletin de la F.E.B.*, nr. 2, 1994; «Les juristes d'entreprise: droits et devoirs», G. Jacobs, *Bulletin de la F.E.B.*, nr. 5, 1996.

— suite également au rôle accru du juriste dans le domaine économique et social.

La profession du juriste d'entreprise est aujourd'hui une profession juridique à part entière qui est à la fois originale et complémentaire aux autres professions juridiques plus traditionnelles.

À l'occasion de la célébration, en juin 1993, du 25e anniversaire de la création de l'Association belge des juristes d'entreprise (A.B.J.E.), une série d'articles ont été publiés qui ont souligné la spécificité de cette fonction(1).

Ainsi, on peut lire dans un article de la revue *Trends Tendances* du 23 février 1993, paru sous le titre «La fin de l'indifférence», les réponses données par Maître Pierre Legros, alors Bâtonnier de l'Ordre français des avocats du Barreau de Bruxelles, à certaines questions qui ont d'ailleurs surgi lors de l'examen de la proposition. Maître Legros, s'exprimant au sujet de la convention signée en 1993 entre l'A.B.J.E. et les 2 400 avocats de l'Ordre français du Barreau de Bruxelles, prend nettement position en faveur de la création d'un Institut des juristes d'entreprise, et décrit de façon extrêmement positive la spécificité de cette fonction: «il ne s'agit pas du tout d'une démarche corporatiste qui viserait à une protection des avocats ou des juristes d'entreprise.

Notre démarche commune vise surtout la protection du consommateur lui-même. C'est-à-dire du justiciable qui vient nous consulter. Il se fait simplement que l'A.B.J.E. et l'Ordre disposent de structure et d'une déontologie qui répondent à ce critère. Ce qui n'est pas nécessairement le cas de toutes les professions qui vendent ou offrent des services juridiques. ... Peut-être, arriverons-nous un jour à dépasser le cadre de cette convention et à évoluer vers une formule associative ou un partenariat plus fort.» Un peu plus loin: «nous pensons que rien n'est plus formatif pour un jeune avocat qu'un stage en entreprise.»

S'exprimant sur la notion d'indépendance qui n'est pas liée au contrat d'emploi, Maître Legros est très clair: «Qui mieux qu'un magistrat incarne la notion d'indépendance? Or, nos magistrats sont payés par l'État et condamnent ce même État presque tous les jours! La notion d'indépendance est donc toute relative.» Il rappelle également que les avocats n'ont eux-mêmes pas toujours l'indépendance requise vis-à-vis de leur client et que, malheureusement, la paupérisation croissante du Barreau n'est sans doute pas de nature à renforcer cette indépendance.

Nois l'avons dit, la profession de juriste d'entreprise prend place parmi les professions juridiques, dont elle partage la spécificité. Tout juriste appelé à étudier et à appliquer la règle du droit participe à l'ordonnancement normatif de la vie en société. Cet ordonnancement normatif est gouverné par l'intérêt général, dont le juriste cherchera à déterminer la teneur au regard des intérêts particuliers, pour le règlement desquels son intervention est requise.

L'on songe naturellement aux avocats, appelés à défendre les intérêts de leurs clients au regard des règles générales. L'on ne saurait, à l'évidence, contester que leur profession participe de l'ordonnancement de la vie en société.

(1) «Le juriste d'entreprise, un atout pour la gestion?», P. Bodson, *Journal des Tribunaux*, 1989, p. 281; «Barreau et juristes d'entreprise se rapprochent à Charleroi — Deux conventions comblent partiellement un vide», *Le Soir*, du 29 décembre 1993; «Avocats et juristes d'entreprise — le début d'une collaboration à Charleroi», *La Nouvelle Gazette*, du 30 décembre 1993; «Profession: juriste d'entreprise», *L'entreprise et l'homme*, n° 4, 1993; «Aux services de l'entreprise et de ses droits: affirmer le statut du juriste d'entreprise», *L'Écho*, du 4 novembre 1993; «Le juriste en entreprise», *La Libre Belgique*, du 20 octobre 1993; Le juriste d'entreprise: un atout aussi pour les P.M.E., *Bulletin de la F.E.B.*, n° 2, 1994; «Les juristes d'entreprise: droits et devoirs», G. Jacobs, *Bulletin de la F.E.B.*, n° 5, 1996.

Evenzo zijn er juristen die als zodanig bij openbare of particuliere instellingen of organen werken en gewoonlijk «bedrijfsjuristen» worden genoemd. Ook zij zijn er mee belast om in het belang van hun werkgever te zoeken naar de raakpunten tussen de particuliere belangen van «het bedrijf» en het algemeen belang.

De eerste taak van de bedrijfsjurist is dan ook die van raadsman, die moet nagaan of de rechtsbeginselen worden nageleefd bij de handelingen waarbij zijn bedrijf betrokken is of wil zijn.

Het specifieke karakter van het beroep van bedrijfsjurist is dus niet van functionele aard: zijn taak van raadsman binnen het bedrijf heeft alleen maar zin in zoverre zijn intellectuele of technische onafhankelijkheid gewaarborgd is, en het zou tot niets dienen als een bedrijf een jurist zou aantrekken indien deze niet de mogelijkheid heeft om te zeggen wat de wet voorschrijft en aan de beslissingen van zijn werkgever alleen maar zijn fiat mag geven.

Wat het beroep van bedrijfsjurist echter zijn apart karakter verleent, is dat zij hun functie uitoefenen in een situatie van juridische ondergeschiktheid, die typisch is voor een statuut van ambtenaar of een betrekking als loontrekkende. Deze verhouding van ondergeschiktheid staat echter de opdracht van juridisch raadsman, zoals die zonet werd beschreven, niet in de weg.

In dit verband valt veel te leren uit het onderzoek van de reglementering van het beroep van bedrijfsjurist in enkele buurlanden. In Duitsland wordt geen onderscheid gemaakt tussen een zelfstandig werkende advocaat en de advocaat in dienstbetrekking. Deze laatste kan evenwel niet pleiten voor zijn werkgever. Tussen de twee beroepen wordt evenmin een onderscheid gemaakt in het Verenigd Koninkrijk, waar een regeling geldt die vergelijkbaar is met die in de Verenigde Staten.

Ons eigen rechtsbestel heeft zich trouwens zo ontwikkeld dat een verhouding van juridische ondergeschiktheid te verenigen valt met technische of intellectuele onafhankelijkheid van een beroep. In dit verband kan verwezen worden naar artsen, apothekers of architecten die hun beroep uitoefenen binnen het kader van een ambtenarenstatuut of een arbeidsovereenkomst.

Het beginsel dat professionele onafhankelijkheid perfect te verenigen valt met een arbeidsovereenkomst, is bevestigd door zowel het Franse Hof van Cassatie in 1963 als ons Hof van Cassatie (27 maart 1968).

Belangrijk is echter de deskundigheid, de eerbaarheid en de intellectuele of technische onafhankelijkheid van de bedrijfsjuristen te waarborgen door het beroep te organiseren en er een eigen structuur en een eigen deontologie aan te geven. Gelet op de hiervoren gemaakte opmerkingen mag het niet zo zijn dat een willekeurig iemand zich bedrijfsjurist mag noemen en dat het beroep zich op ongeordende wijze kan ontwikkelen. Ook moet de specifieke plaats van de bedrijfsjurist bij de juridische beroepen worden bevestigd en moet ook worden bepaald welke kenmerken hem van andere gereguleerde beroepen onderscheiden, of het nu om de balie of het notariaat gaat.

C. Krachtlijnen van de nieuwe versie van het voorstel

Bij de besprekingen tijdens de vorige zittingsperiode is gebleken dat er meer waarborgen moeten komen voor een striktere naleving van de rechten van de verdediging. De artikelen 13 en volgende van dit amendement komen aan die eis tegemoet.

Een commissielid vroeg bijkomende informatie betreffende de definitie van het juridische werk van de bedrijfsjurist, iets waaraan artikel 4, 3°, perfect tegemoetkomt. Dat artikel 4 is gebaseerd op artikel 2 van het oorspronkelijke voorstel, dat ingrijpend werd gewijzigd teneinde de voorwaarden die moeten worden vervuld om de hoedanigheid van bedrijfsjurist te verkrijgen, nader te preciseren.

Il en est de même des juristes travaillant à ce titre auprès d'institutions ou d'organismes publics ou privés, et habituellement appelés «juristes d'entreprise». Ceux-ci sont également chargés de rechercher, au profit de leur employeur, la coïncidence entre les intérêts particuliers de «l'entreprise» et l'intérêt général.

À ce titre, la mission première du juriste d'entreprise est celle d'un conseiller, appelé à apprécier le respect de la règle de droit dans les opérations auxquelles son entreprise participe ou entend participer.

La spécificité de la profession de juriste d'entreprise n'est pas d'ordre fonctionnel: sa mission de conseil au sein de l'entreprise n'a de sens que dans la mesure où son indépendance intellectuelle ou technique se voit garantie, et il ne servirait de rien qu'une entreprise s'attache les services d'un juriste si ce dernier n'a pas la possibilité de «dire le droit», et n'aurait d'autre choix que celui d'avaliser les décisions de son employeur.

Ce qui singularise par contre la profession de juriste d'entreprise tient en ce que ceux-ci exercent leurs fonctions dans un lien de subordination juridique, propre à tout statut de fonctionnaire ou à tout emploi de salarié. Pour autant, ce lien de subordination ne fait pas obstacle à l'exercice de la mission de conseil juridique, telle qu'elle vient d'être décrite.

À cet égard, l'examen de la réglementation de la profession de juriste d'entreprise dans plusieurs pays voisins est riche d'enseignement. En Allemagne, il n'est pas fait de distinction entre l'avocat exerçant à titre d'indépendant et l'avocat exerçant dans les liens d'un contrat d'emploi, ce dernier ne pouvant toutefois plaider pour son employeur. Le même rapprochement entre les deux professions existe au Royaume-Uni, selon un système comparable à celui des États-Unis.

Par ailleurs, l'évolution de notre propre ordre juridique a permis d'intégrer la compatibilité entre un état de subordination juridique et l'indépendance technique ou intellectuelle d'une profession. L'on renvoie à cet égard aux médecins, aux pharmaciens ou aux architectes exerçant leur profession dans le cadre d'un statut ou d'un contrat d'emploi.

Le principe de la compatibilité parfaite entre l'indépendance professionnelle et le contrat d'emploi a été confirmé tant par la Cour de Cassation française en 1963 que par notre Cour de Cassation (27 mars 1968).

Cela étant, il importe de garantir la compétence, l'honorabilité et l'indépendance intellectuelle ou technique du juriste d'entreprise en organisant la profession et en lui conférant une structure et une déontologie propres. En effet, au vu des observations qui précèdent, il n'est pas indifférent de permettre à quiconque de revendiquer la qualité de juriste d'entreprise, et de laisser la profession se développer sans autre discipline. Il convient également de consacrer la place particulière qu'occupe le juriste d'entreprise parmi les professions juridiques, et notamment les traits qui la distinguent d'autres professions réglementées, qu'il s'agisse du barreau ou du notariat.

C. Lignes de force de la nouvelle version de la proposition

Les discussions qui avaient eu lieu lors de la précédente législature ont fait apparaître la nécessité d'accroître les garanties permettant un respect strict des droits de la défense. Les articles 13 et suivants du présent amendement répondent entièrement à cette remarque.

Un commissaire désirait obtenir des précisions supplémentaires quant à la définition du travail juridique du juriste d'entreprise, ce à quoi répond parfaitement l'article 4, 3°. Cet article 4, qui s'est inspiré de l'article 2 de la proposition initiale, a été profondément remodelé afin de définir plus précisément les conditions à remplir pour obtenir la qualité de juriste d'entreprise.

Bij de uitlegging van dit artikel moet rekening worden gehouden met de gebruiken van de raad van bestuur van de Belgische Vereniging van bedrijfsjuristen, die de volgende beginselen hanteert:

— bedrijfsjurist is hij die een deel van het juridisch werk in een bedrijf op zich neemt. Dat gaat in twee richtingen: desgevraagd juridisch advies geven en juridisch werk opknappen maar zich ook zelf tot het bedrijf wenden (voorlichting over nieuwe wetten, oplossing zoeken bij problemen, ...). In het gepresteerde werk moet een zekere manoeuvreerruimte zitten en het moet bijdragen aan de verwezenlijking van het project van het bedrijf;

— de bedrijfsjurist oefent vaak een gemengde opdracht uit: bij de juridische activiteiten komen ook activiteiten op het stuk van bedrijfsvoering en administratie waarvoor strikt genomen geen bemoeiing van een jurist als zodanig vereist is. Om te bepalen of iemand al dan niet bedrijfsjurist is, is het nodig hoofdzaak en bijkomstigheden van elkaar te scheiden;

— niet-toelating van juristen wier bedrijvigheid hoofdzakelijk op cliëntèle van buitenaf is gericht (de jurist van een administratiekantoor, de jurist-schaderegelaar in de verzekeringssector);

— toelating van de secretaris-generaal in wiens takenpakket de leiding of toch op zijn minst de verantwoordelijkheid voor een juridische dienst zit.

Daarmee wordt ook tegemoetgekomen aan een bezwaar dat werd ingebracht tijdens het commissiedebat.

Andere, meer algemene, opmerkingen werden geformuleerd, maar wij menen daar reeds op te hebben geantwoord in de bovenstaande regels.

De essentiële doelstellingen van het ontwerp kunnen als volgt worden samengevat:

1. Bescherming van de titel van bedrijfsjurist

Voor de organisatie van het beroep en het instellen van structuren belast met het tenuitvoerleggen en het naleven van een deontologische code is het nodig dat de titel bedrijfsjurist erkend wordt en wettelijke bescherming krijgt.

De titel van bedrijfsjurist mag alleen worden verleend aan degenen die de daartoe vereiste diploma hebben, Belgische of buitenlandse, en die een juridische functie hebben bij een onderneming. Deze laatste term moet niet strikt economisch maar algemeen worden geïnterpreteerd: het voeren van de titel moet mogelijk zijn voor iedere jurist, op voorwaarde dat deze daadwerkelijk juridische verantwoordelijkheden draagt in het kader van een statuut of een arbeidsovereenkomst en deze functie als hoofdberoep uitoefent.

2. Voorrechten en plichten aan de functie verbonden

Alleen de jurist die voldoet aan de wettelijke omschrijving van bedrijfsjurist mag deze titel voeren.

Bovendien moet de jurist, om deze titel te mogen voeren, ingeschreven zijn op de ledenlijst van het Instituut voor beroepsjuristen, de door het Instituut vastgestelde deontologische regels naleven en zich onderwerpen aan de beroepstucht waarop het Instituut toeziet.

Voorts houdt dit voorstel in vergelijking met vroeger ingediende voorstellen de nieuwigheid in dat de bedrijfsjurist gebonden is aan het beroepsgeheim volgens de regeling neergelegd in artikel 458 van het Strafwetboek.

Deze vernieuwing is wel origineel maar er zit een redenering achter gezien de hiervoren gemaakte opmerkingen. Het is weliswaar verantwoord de titel van bedrijfsjurist te beschermen en het beroep te organiseren, gelet op de waarborgen inzake intellectuele of technische onafhankelijkheid die hem worden verleend, maar het is evenzeer nodig om de bedrijfsjurist aan de geheimhoudingsplicht te onderwerpen. Het beroepsgeheim dat de bedrijfsju-

Cet article doit s'interpréter au regard de la pratique du conseil d'administration de l'Association belge des juristes d'entreprise qui a adopté les principes suivants:

— le juriste d'entreprise est celui qui participe à la responsabilité juridique dans l'entreprise. Ceci implique une action dans les deux sens: répondre aux consultations et devoirs juridiques demandés et prendre une initiative vers l'entreprise (informer sur les nouvelles lois, porter remède à une situation critique...). La mission prestée doit réserver une certaine marge d'autonomie et contribuer à la réalisation du projet de l'entreprise;

— fonction souvent mixte exercée par le juriste d'entreprise: aux activités juridiques s'ajoutent des activités de gestion et d'administration qui ne requièrent pas par elles-mêmes l'intervention d'un juriste *qualitate qua*. Il s'agit de dégager le principal de l'accessoire pour déterminer si la personne est ou non juriste d'entreprise;

— non-admission de juristes dont l'activité est essentiellement orientée vers une clientèle extérieure (cas du juriste de fiduciaire, du juriste gestionnaire des sinistres dans le secteur des assurances);

— admission du secrétaire général ayant dans ses attributions la direction ou à tout le moins la responsabilité d'un service juridique.

Ceci couvre également une objection soulevée lors du débat en commission.

D'autres remarques plus générales avaient été également formulées, mais nous pensons y avoir déjà répondu dans les lignes qui précèdent.

Les objectifs essentiels du projet peuvent être résumés comme suit:

1. La protection du titre de juriste d'entreprise.

L'organisation de la profession et la mise en place de structures chargées de la mise en œuvre et du respect d'un Code de déontologie impliquent l'octroi d'une consécration et d'une protection légale du titre de juriste d'entreprise.

Le titre de juriste d'entreprise doit être réservé aux porteurs des diplômes *ad hoc*, belges ou étrangers, qui exercent des fonctions juridiques au sein d'une entreprise, ce terme étant à entendre, non d'un point de vue strictement économique, mais d'un point de vue général, le port du titre devant être accessible à tout juriste, pourvu que celui-ci assume effectivement et à titre principal des responsabilités d'ordre juridique dans le cadre d'un statut ou d'un contrat d'emploi.

2. Les prérogatives et les devoirs attachés à la fonction

Seul le juriste répondant à la définition légale de juriste d'entreprise peut obtenir d'en porter le titre.

D'autre part, l'autorisation de porter le titre implique pour le juriste d'être inscrit à la liste des membres de l'Institut des juristes d'entreprise, de respecter les règles de déontologie fixées par l'Institut et de se soumettre à la discipline professionnelle dont l'Institut exerce la charge.

En outre, cette proposition innove par rapport aux propositions de loi précédemment déposées en soumettant le juriste d'entreprise au secret professionnel, selon le régime prescrit à l'article 458 du Code pénal.

Pour originale qu'elle soit, cette innovation n'en procède pas moins d'une logique certaine, compte tenu des observations précédemment exposées. S'il se justifie de protéger le titre de juriste d'entreprise et d'organiser la profession, eu égard aux garanties d'indépendance intellectuelle ou technique qui lui sont reconnues, il s'impose également de soumettre le juriste d'entreprise à un devoir de confidentialité. Le secret professionnel

risten in acht moeten nemen, zal hen juist in staat stellen om hun opdrachten in volle onafhankelijkheid uit te oefenen en zal ervoor zorgen dat hun raadgevingen en adviezen niet in de openbaarheid komen. Zou dat niet het geval zijn, dan zouden zij hun juridische opdrachten ten dienste van het algemeen belang niet ten volle kunnen uitvoeren.

3. Oprichting van een Instituut voor bedrijfsjuristen

Voor de bescherming van de titel en de voorrechten verbonden aan de functie van bedrijfsjurist is een organisatie van het beroep nodig, door middel van de oprichting van een instituut bestaande uit juristen die gemachtigd zijn de titel te dragen en belast zijn met de taken die gewoonlijk aan beroepsordes worden opgedragen.

Het Instituut zal aldus de lijst moeten opmaken van zijn leden, dat wil zeggen de hoedanigheid verlenen van bedrijfsjurist en het voeren van de titel toestaan. Het zal eveneens de deontologische regels opstellen die eigen zijn aan het beroep en ervoor zorgen dat die regels worden nageleefd, aangezien het over een discipline bevoegdheid beschikt ten aanzien van haar leden.

Het wetsvoorstel dat wij willen amenderen voorzagt eveneens in het instellen van een Instituut voor bedrijfsjuristen, maar toch moet worden opgemerkt dat het de werkwijze ervan slechts summier regelde, aangezien het bestuur en het uitoefenen van de tuchtbevoegdheid goeddeels waren opgedragen aan een raad van bestuur en de procedureregels slechts zeer kort geschetst werden.

Het leek ons nodig de taken opgedragen aan de onderscheiden organen van het Instituut duidelijker af te bakenen en een tuchtprocedure in te stellen waarbij de rechten van de verdediging beter worden nageleefd.

Tal van beroepen zijn in België reeds gereguleerd door wetten die in grote trekken in een vergelijkbare organisatiestructuur voorzien, wat betreft zowel de organen belast met het beheer van die beroepen als de organen belast met tuchtbevoegdheid.

Dit amendement neemt de verworvenheden van die wetgevingen over. Het is meer bepaald geïnspireerd op de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en het beroep van architect, de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut der bedrijfsrevisoren en de wet van 21 februari 1985 tot hervorming van het bedrijfsrevisoraat, waarvan hoofdstuk IV gewijd is aan de titel en het beroep van accountant.

Niettemin beperkt dit amendement zich — naar het voorbeeld van deze wetten — tot het trekken van een wettelijk kader binnen hetwelk het Instituut voor bedrijfsjuristen zijn opdrachten zal kunnen uitvoeren. Zoals iedere beroepsorde krijgt het Instituut reglementaire bevoegdheid, in de vorm van een huishoudelijk reglement dat, met naleving en binnen de perken van de wettelijke bepalingen, systematisch het bestuur en de werkwijze van het Instituut zal regelen.

D. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Deze bepaling strekt ertoe artikel 1 van het oorspronkelijke voorstel te corrigeren. Wij willen immers door dit voorstel een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Artikel 2

Dit artikel wil de oprichting van het Instituut voor bedrijfsjuristen wettelijk regelen. Het gaat om een Instituut dat rechtspersoonlijkheid bezit en waarvan de zetel, zoals voor de meeste centrale organen van andere beroepsordes, gevestigd is te Brussel.

attaché aux activités des juristes d'entreprise devra précisément permettre à ceux-ci d'exercer leurs missions en toute indépendance, et de voir leurs conseils et leurs avis préservés d'une publicité qui, à défaut, les empêcherait d'assurer pleinement leurs missions juridiques au service de l'intérêt général.

3. La création d'un Institut des juristes d'entreprise

La protection du titre et les prérogatives attachées à la fonction de juriste d'entreprise nécessitent d'organiser la profession, par la création d'un Institut composé des juristes autorisés à porter le titre et chargé des missions habituellement dévolues aux ordres professionnels.

L'Institut sera ainsi appelé, pour l'essentiel, à dresser la liste de ses membres, c'est-à-dire à octroyer la qualité de juriste d'entreprise et à autoriser le port du titre. Il veillera également à établir les règles de déontologie propres à la profession et à garantir le respect de ces règles, étant investi d'un pouvoir disciplinaire vis-à-vis de ses membres.

Si la proposition de loi que nous amendons prévoyait également la mise sur pied d'un Institut des juristes d'entreprise, il faut toutefois observer qu'elle n'en organisait le fonctionnement que de manière succincte, l'essentiel de la gestion et de l'exercice du pouvoir disciplinaire étant confié à un conseil d'administration, et les règles de procédure étant pour le surplus sommairement esquissées.

Il a paru nécessaire de distinguer davantage les missions imparties aux différents organes de l'Institut, et de mettre en place une procédure disciplinaire respectant davantage les droits de la défense.

De nombreuses professions se voient déjà réglementées en Belgique aux termes de lois présentant, de manière générale, une structure d'organisation similaire, tant du point de vue des organes chargés de la gestion de ces professions que des organes investis de la discipline.

Le présent amendement reprend l'acquis de ces législations. Il s'inspire plus particulièrement de la loi du 20 février 1939 sur la protection du titre et de la profession d'architecte, de la loi du 22 juillet 1953 créant un Institut des réviseurs d'entreprise, et de la loi du 21 février 1985 relative à la réforme du révisorat d'entreprise, dont le chapitre IV est consacré au titre et à la profession d'expert-comptable.

Il n'en reste pas moins qu'à l'instar de ces lois, le présent amendement se limite à mettre en place le cadre légal au sein duquel l'Institut des juristes d'entreprise sera appelé à exercer ses missions. Comme tout ordre professionnel, l'Institut se voit doté d'un pouvoir réglementaire, sous la forme d'un règlement d'ordre intérieur qui, dans le respect et les limites des dispositions légales, organisera systématiquement la gestion et le fonctionnement de l'Institut.

D. Commentaire des articles

Article 1er

Cette disposition vise à rectifier l'article 1er de la proposition initiale. En effet, nous entendons régler, par cette proposition, une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Article 2

La disposition de cet article consacre légalement la création de l'Institut des juristes d'entreprise, soit d'un Institut jouissant de la personnalité civile et dont le siège est établi, comme la plupart des organes centraux des autres ordres professionnels fédéraux, à Bruxelles.

De taken die aan het Instituut worden opgedragen, worden opgesomd in artikel 2. Als representatieve beroepsorde heeft het Instituut onder meer tot taak mee te werken aan de verdere uitbouw van de activiteiten van bedrijfsjurist, toe te zien op de bijscholing van zijn leden en overheidsinstanties of allerlei andere instellingen te adviseren over de materies die tot zijn bevoegdheid behoren.

Het Instituut heeft ook tot taak een ledenlijst op te stellen, waarop de naam van de personen die de titel van bedrijfsjurist mogen voeren, wordt opgenomen, gehandhaafd of geschrapt. Bovendien moet het Instituut deontologische regels opstellen die het zal kunnen afdwingen aangezien in een ander artikel aan het Instituut tuchtrechtelijke bevoegdheid wordt verleend.

Bij de inschrijving op de ledenlijst wordt ook vermeld tot welke taalgroep de leden van het Instituut behoren, hoewel dat in de voorgestelde tekst niet uitdrukkelijk wordt bepaald. Wat de organisatie van het Instituut betreft, is er immers taalpariteit zowel in de bestuursorganen als in de tuchtinstanties (zie *infra*).

Ten slotte machtigt artikel 2 het Instituut alle goederen te verwerven of in ontvangst te nemen die nuttig kunnen zijn voor de uitvoering van zijn taken.

Artikel 3

Dit artikel somt de organen van het Instituut op, namelijk:

- de algemene vergadering (zoals in het oorspronkelijke voorstel);
- de raad (in het oorspronkelijke voorstel «de raad van bestuur»);
- de tuchtcommissie (waarin het oorspronkelijke voorstel niet voorzagt);
- de commissie van beroep (zoals in het oorspronkelijke voorstel).

Artikelen 4 tot 6

Deze artikelen worden gegroepeerd in het hoofdstuk dat handelt over de bedrijfsjurist en over zijn rechten en plichten.

Het Instituut heeft tot taak de hoedanigheid van bedrijfsjurist toe te kennen aan natuurlijke personen die daarom verzoeken en die voldoen aan de in artikel 4 opgesomde voorwaarden.

De aanvragen aan het Instituut moeten worden gericht in de vorm en onder de voorwaarden die het Instituut zal vaststellen in zijn huishoudelijk reglement zodat de bijzonderheden niet in detail door de wetgever moeten worden geregeld.

De personen die op de ledenlijst wensen ingeschreven te worden, moeten vanzelfsprekend houder zijn van het diploma van doctor of licentiaat in de rechten of in het notariaat of van een gelijkwaardig buitenlands diploma.

Zij moeten daarenboven door een arbeidsovereenkomst of een statuut verbonden zijn aan een publieke of private onderneming die in België een economische, sociale, administratieve of wetenschappelijke activiteit uitoefent. Het begrip onderneming moet hier dus in ruime zin geïnterpreteerd worden en mag niet beperkt worden tot de ondernemingen met een commercieel karakter.

Om te voorkomen dat het begrip onderneming in beperkte zin wordt geïnterpreteerd, wat niet overeenstemt met het doel van deze wet, wordt bepaald dat de natuurlijke of rechtspersonen die gegroepeerd zijn in een ondernemingsverbond, eveneens beantwoorden aan het begrip onderneming in de zin van de wet.

Les différentes missions imparties à l'Institut sont énumérées à l'article 2. En tant qu'ordre professionnel représentatif de la profession, l'Institut est notamment chargé de promouvoir l'activité de juriste d'entreprise, de veiller à la formation continue de ses membres et d'exprimer à l'intention des autorités ou de toute institution des avis sur les matières pour lesquelles il est compétent.

L'Institut a également pour tâche de dresser la liste de ses membres, c'est-à-dire, d'une part, de recevoir, de maintenir ou de supprimer l'inscription à la liste des membres des personnes autorisées à porter le titre de juriste d'entreprise, et, d'autre part, d'établir les règles de déontologie de la profession, dont il assurera le respect par l'exercice du pouvoir disciplinaire qui lui est par ailleurs confié.

En ce qui concerne l'inscription à la liste des membres, et quoique le texte proposé n'en fait pas la mention expresse, celle-ci prendra en compte l'appartenance linguistique des membres de l'Institut. L'Institut est en effet organisé dans le respect de la parité linguistique, tant en ce qui concerne les organes de gestion qu'en ce qui concerne les instances disciplinaires (voy. *infra*).

Enfin, l'article 2 autorise l'Institut à acquérir ou recevoir tous biens utiles à l'exécution des missions qui lui sont imparties.

Article 3

Cet article énumère les organes qui composent l'Institut. On y retrouve:

- l'assemblée générale (comme dans la proposition initiale);
- le conseil (appelé «conseil d'administration» dans la proposition initiale);
- la commission de discipline (non prévue dans la proposition initiale);
- la commission d'appel (comme dans la proposition initiale).

Articles 4 à 6

Ces articles sont regroupés sous le chapitre consacré aux juristes d'entreprise et relatif aux droits et obligations de ces derniers.

L'Institut a pour mission d'octroyer la qualité de juriste d'entreprise aux personnes physiques qui en font la demande et qui remplissent les conditions énumérées à l'article 4.

Les demandes seront adressées à l'Institut selon les formes et aux conditions dont il est inutile que le législateur en fasse le détail, et que l'Institut arrêtera son règlement d'ordre intérieur.

Les personnes souhaitant obtenir leur inscription doivent être naturellement titulaires d'un diplôme de docteur ou de licencié en droit ou en notariat, ou d'un diplôme étranger équivalent.

Elles doivent d'autre part être liées, dans le cadre d'un contrat de travail ou d'un statut, à une entreprise publique ou privée qui exerce en Belgique une activité de type économique, sociale, administrative ou scientifique. La notion d'entreprise est donc à entendre au sens large, et ne se voit pas circonscrite aux seules entreprises à caractère commercial.

Afin d'éviter l'acceptation de la notion d'entreprise dans un sens restreint, incompatible avec l'objectif de la présente loi, il est précisé que les personnes physiques ou morales regroupées sous la forme de fédérations d'entreprise répondent également à la notion au sens de la loi.

De titel van bedrijfsjurist en de bescherming die ermee gepaard gaat, mogen alleen toegekend worden aan juristen die in hun onderneming daadwerkelijk juridische taken verrichten. Als bijkomende voorwaarde is daarom bepaald dat de jurist ten behoeve van zijn onderneming of van de ondernemingen die ermee verbonden zijn (en, in het geval van de ondernemingsverbonden, ten behoeve van de verschillende leden van die verbonden) studies en adviezen moet verstrekken, akten moet opstellen en raad op juridisch vlak moet geven.

De definitie van bedrijfsjurist is dus met opzet zeer ruim gehouden. Dit mag evenwel niet tot gevolg hebben dat de titel van bedrijfsjurist wordt toegekend aan personen die juridische taken verrichten maar niet noodzakelijk aanspraak moeten kunnen maken op de voordelen die voortvloeien uit de bescherming van de titel (men denke bijvoorbeeld aan dossierbeheerders bij financiële instellingen of verzekeringsmaatschappijen, aan leden van het onderwijzend personeel van de rechtsfaculteiten). De titel van bedrijfsjurist is bijgevolg alleen weggelegd voor juristen die, in en bij de uitoefening van hun functie, in hoofdzaak verantwoordelijkheid op juridisch vlak dragen.

Daar de titel op een bijzondere wijze beschermd wordt, is de bedrijfsjurist, althans tijdens de uitoefening van de beschermde activiteit, verplicht het beroepsgeheim in acht te nemen. Op de schending daarvan staat een strafrechtelijke sanctie.

In verband met het beroepsgeheim van de bedrijfsjurist is er hier al eerder op gewezen :

— dat de intellectuele onafhankelijkheid van de bedrijfsjurist onontbeerlijk is om het beroep naar behoren te kunnen uitoefenen want het zou voor een werkgever absurd zijn de raad in te winnen van iemand die zijn initiatieven alleen maar kan goedkeuren;

— dat om zijn functie in alle onafhankelijkheid te kunnen uitoefenen, de bedrijfsjurist kennis moet kunnen dragen van vertrouwelijke informatie.

Het heeft weinig nut het beroep van bedrijfsjurist in naam van het algemeen belang wettelijk te regelen indien de beroepsbeoefenaar niet verplicht wordt tot geheimhouding. Precies omdat bedrijfsjuristen onder het gezag van een werkgever werken, is die geheimhouding slechts een garantie voor hun intellectuele onafhankelijkheid.

Het zou al evenmin nuttig zijn een Instituut voor bedrijfsjuristen op te richten dat tot taak heeft een professionele deontologie op te stellen en te doen naleven indien die deontologie, waarvan het eerste voorschrift ongetwijfeld betrekking zal hebben op het vertrouwelijk karakter van de juridische activiteiten van de leden van het Instituut, geen wettelijke grondslag zou hebben en te allen tijde door de werkgever op de helling zou kunnen worden gezet.

Die overwegingen komen ook in de rechtsleer aan bod. In zijn werk dat gewijd is aan het beroepsgeheim, schrijft P. Lambert immers : «L'on voit clairement l'intérêt qu'il y aurait à ce que les communications du juriste d'entreprise à son employeur, à un autre juriste d'entreprise ou à un membre du barreau, jouissent d'une protection légale: il irait d'un renforcement de la qualité et de l'indépendance des avis émis par les juristes ainsi assurés de leur caractère confidentiel» (P. Lambert, *Le secret professionnel*, Brussel, Nemesis, 1985, blz. 285).

Door voor bedrijfsjuristen het beroepsgeheim in te voeren kan ten slotte het onderscheid vervallen tussen een advies aan een werkgever dat verstrekt wordt door een lid van de balie, waarop het beroepsgeheim van toepassing is, en datzelfde advies dat door een bedrijfsjurist wordt gegeven.

In artikel 5 wordt dus een bepaling opgenomen die verwijst naar artikel 458 van het Strafwetboek, zij het voor de activiteiten van bedrijfsjuristen die de wet wil beschermen, dat wil zeggen de activiteiten die behoren tot het domein van het recht.

Le titre et la protection qui lui est attachée doivent être réservés aux juristes qui exercent effectivement des fonctions d'ordre juridique au sein de leur entreprise. Aussi est-il prévu, comme condition supplémentaire, que le juriste doit fournir, en faveur de son entreprise ou des entreprises qui seraient liées à celle-ci (ainsi que, dans le cas des fédérations d'entreprise, aux différents membres de ces fédérations), des études, consultations, actes et autres conseils en matière juridique.

La définition de juriste d'entreprise est donc, à dessein, assez large. Il faut toutefois éviter que l'ouverture de cette définition ait pour effet d'octroyer le titre de juristes d'entreprise à des personnes dont les fonctions juridiques ne nécessitent pas de leur voir accorder le bénéfice de la protection du titre (l'on pense par exemple à des gestionnaires de dossier dans des institutions financières ou des compagnies d'assurances, aux membres du corps enseignant des facultés de droit). Aussi le titre de juriste d'entreprise est-il réservé aux juristes qui, dans et par l'exercice de leurs fonctions, assument principalement des responsabilités se situant dans le domaine du droit.

Le titre faisant l'objet d'une protection particulière, le juriste d'entreprise sera, du moins dans l'exercice de l'activité protégée, soumis à l'obligation pénalement sanctionnée du secret professionnel.

En ce qui concerne le secret professionnel du juriste d'entreprise, l'on rappellera conformément aux observations précédemment exposées :

— que l'indépendance intellectuelle du juriste d'entreprise est indispensable pour assurer le plein exercice de la profession, car il serait absurde pour un employeur de prendre le conseil d'une personne qui ne pourrait qu'approuver ses initiatives;

— que, pour exercer ses fonctions en toute indépendance, le juriste d'entreprise doit pouvoir devenir le dépositaire d'informations confidentielles.

Il serait de peu d'utilité d'instituer légalement la profession de juriste d'entreprise au nom de l'intérêt général, si cette profession ne se voyait pas investie d'une obligation au secret, garant d'une indépendance intellectuelle d'autant plus illusoire, à l'heure actuelle, que les juristes d'entreprise travaillent sous l'autorité d'un employeur.

Il ne serait pas plus utile de créer un Institut des juristes d'entreprise, chargé d'établir et de faire respecter une déontologie professionnelle, si cette déontologie, dont la première composante aurait assurément trait à la confidentialité des activités juridiques des membres de l'Institut, ne bénéficiait d'aucun support légal et pouvait être à tout moment remise en cause par l'employeur.

Ces considérations sont partagées en doctrine. Dans son ouvrage consacré au secret professionnel, P. Lambert écrit en effet : «L'on voit clairement l'intérêt qu'il y aurait à ce que les communications du juriste d'entreprise à son employeur, à un autre juriste d'entreprise ou à un membre du barreau, jouissent d'une protection légale: il irait d'un renforcement de la qualité et de l'indépendance des avis émis par les juristes ainsi assurés de leur caractère confidentiel» (P. Lambert, *Le secret professionnel*, Bruxelles, Nemesis, 1985, p. 285).

Enfin, le secret professionnel des juristes d'entreprise permet de supprimer la différence de régime qui existe actuellement selon qu'un même conseil donné à un employeur émane d'un membre du barreau, et se voit en conséquence soumis au secret professionnel, ou d'un juriste d'entreprise.

Il est donc inséré dans l'article 5 une disposition renvoyant à l'article 458 du Code pénal, tout au moins pour les activités des juristes d'entreprise que la loi entend protéger, c'est-à-dire les activités ressortissant au domaine du droit.

Die bepaling heeft tot gevolg dat op algemene en absolute wijze de geheimhouding gewaarborgd wordt van informatie, mededelingen en adviezen die de bedrijfsjuristen uitwisselen met hun werkgever en met andere personen op wie het beroepsgeheim van toepassing is, voornamelijk hun collega's-bedrijfsjuristen en de leden van de balie.

Wat de werkgever van de bedrijfsjurist betreft, moet er ongetwijfeld aan herinnerd worden dat het beroepsgeheim, dat van openbare orde is, voor iedereen geldt, ook voor de persoon wiens vertrouwenspersoon, uit hoofde van zijn staat of beroep, kennis draagt van geheimen die hem zijn toevertrouwd. Het traditionele voorbeeld is dat van de arts die door zijn patiënt niet kan worden ontslagen van het beroepsgeheim of van de advocaat wiens briefwisseling met zijn cliënt vertrouwelijk is en niet aan anderen mag worden overgelegd, ook niet door de cliënt zelf.

Voor de rest is het de taak van het Instituut voor bedrijfsjuristen, dat de deontologie door zijn leden moet doen naleven, de strekking en de grenzen te bepalen van de vertrouwelijkheid van de activiteit van zijn leden, zoals dat ook gebruikelijk is in andere beroepsorden.

Tenslotte verbiedt het voorgestelde artikel 6 personen die niet voldoen aan de voorwaarden gesteld voor de toekenning van de titel en die geen lid zijn van het Instituut, de titel van bedrijfsjurist te voeren. Op de overtreding van dit verbod, dat traditioneel is in het kader van beschermde beroepen, staat een strafrechtelijk sanctie.

Artikelen 7 en 8

De algemene vergadering is samengesteld uit alle bedrijfsjuristen die zijn ingeschreven op de ledenlijst van het Instituut. Ze wordt voorgezeten door de voorzitter van de raad.

Artikel 7 somt de taken van de algemene vergadering op. Wat de organisatie van het Instituut betreft, heeft de algemene vergadering de volgende taken:

- zij wijst de leden van de raad aan die belast zijn met het beheer van het Instituut;
- zij wijst de leden van het Instituut aan die naast de professionele magistraten zitting nemen in de commissie van het Instituut die kennis neemt van de beroepen ingesteld tegen beslissingen in tuchtzaken;
- zij wijst, buiten het Instituut, een onafhankelijke deskundige aan die voor een hernieuwbare termijn van drie jaar belast is met de controle van de inventaris en de rekeningen;
- zij keurt de jaarlijkse rekening van ontvangsten en uitgaven goed;
- zij verleent kwijting aan de raad van zijn beheer;
- zij verleent kwijting aan de onafhankelijke deskundige van zijn controle;
- zij bepaalt op voorstel van de raad het bedrag van de lidmaatschapsbijdrage van de leden van het Instituut.

Op het gebied van de organisatie van het beroep van bedrijfsjurist heeft de algemene vergadering daarenboven de volgende taken:

- zij stelt op voorstel van de raad het huishoudelijk reglement, de deontologische regels en het tuchtreglement vast;
- zij kent op voorstel van de raad de hoedanigheid van beschermend lid toe aan personen die weliswaar niet de hoedanigheid van bedrijfsjurist hebben, maar toch hebben bijgedragen tot de uitrusting van het beroep;
- zij neemt een standpunt in over alle onderwerpen die het Instituut aanbelangen door middel van adviezen, voorstellen of aanbevelingen die zij aan de raad richt.

Cette disposition aura pour conséquence de garantir, de manière générale et absolue, l'ensemble des informations, communications et avis échangés par les juristes d'entreprise avec leur employeur ainsi qu'avec d'autres dépositaires du secret professionnel, étant principalement leurs collègues-juristes d'entreprises et les membres du barreau.

En ce qui concerne l'employeur du juriste d'entreprise, sans doute faut-il rappeler que le secret professionnel, d'ordre public, s'impose à quiconque, en ce compris la personne dont le confident est, par état ou par profession, dépositaire des secrets qu'on lui confie. L'on renvoie à cet égard à l'exemple traditionnel du médecin, que son patient ne peut délier du secret professionnel, ou à celui de l'avocat, dont la correspondance échangée avec son client est confidentielle et ne peut être produite, fût-ce par le client lui-même.

Pour le surplus, il reviendra à l'Institut des juristes d'entreprise, en sa qualité de garant de la déontologie de ses membres, de préciser, ainsi qu'il est également fait auprès des autres ordres professionnels, le champ d'application et les limites de la confidentialité des activités de ses membres.

Enfin, l'article 6 en projet fait interdiction aux personnes qui ne remplissent pas les conditions prévues pour l'octroi du titre et qui ne sont pas membres de l'Institut de porter le titre de juriste d'entreprise. Cette interdiction, traditionnelle en présence de professions protégées, se voit pénalement sanctionnée.

Articles 7 et 8

L'assemblée générale est composée de tous les juristes d'entreprise inscrits à la liste des membres de l'Institut. Elle est présidée par le président du conseil.

L'article 7 énumère les missions de l'assemblée générale. En ce qui concerne l'organisation de l'Institut, l'assemblée:

- désigne les membres du conseil, chargé de la gestion de l'Institut;
- désigne les membres de l'Institut appelés à siéger, au côté de magistrats professionnels, dans la commission de l'Institut qui connaît des appels des décisions rendues en matière disciplinaire;
- désigne, hors l'Institut, un expert indépendant chargé, pour un terme renouvelable de trois ans, de la vérification de l'inventaire et des comptes;
- approuve le compte annuel des recettes et des dépenses;
- donne décharge au conseil de sa gestion;
- donne décharge à l'expert indépendant de son contrôle;
- arrête, sur proposition du conseil, le montant des cotisations des membres de l'Institut.

D'autre part, pour ce qui a trait à l'organisation de la profession de juriste d'entreprise, l'assemblée générale est appelée:

- à arrêter, sur proposition du conseil, le règlement d'ordre intérieur, les règles de déontologie et le règlement de discipline;
- à accorder la qualité de membre d'honneur, sur proposition du conseil, aux personnes qui, quoique n'ayant pas la qualité de juriste d'entreprise, ont contribué au rayonnement de la profession;
- à se prononcer sur tous objets intéressant l'Institut, par voie d'avis, de propositions ou de recommandations adressées au conseil.

Artikel 7 machtigt de vergadering om sommige van de hierboven opgesomde specifieke taken aan de raad te delegeren. Het huishoudelijk reglement moet evenwel in die bevoegdheids-overdracht voorzien.

De beslissingen van de algemene vergadering worden genomen bij meerderheid van de aanwezige of vertegenwoordigde leden die ingeschreven zijn op de ledenlijst van het Instituut. Het stemmen bij volmacht is toegestaan op de wijze bepaald in het huishoudelijk reglement. De eerder vermelde beschermende leden en de ereleden van het Instituut (zie *infra* art. 12) mogen de algemene vergaderingen bijwonen doch beschikken slechts over een raadgevende stem.

Artikel 8 bevat de gebruikelijke regels betreffende het bijeenroepen en het houden van de algemene vergaderingen; de nadere uitvoeringsregels worden bepaald in het huishoudelijk reglement van het Instituut.

Zo is er ten minste één vergadering per jaar tijdens welke de raad een activiteitenverslag moet uitbrengen en de inventaris en de rekeningen alsook de begroting van het nieuwe boekjaar ter goedkeuring moet voorleggen aan de vergadering. De inventaris en de rekeningen moeten vooraf zijn gecontroleerd door de onafhankelijke deskundige die door de vergadering is benoemd. De leden van de vergadering moeten gedurende vijftien dagen die aan de vergadering voorafgaan de rekeningen kunnen inzien.

Buiten die jaarlijkse vergadering kan de raad de algemene vergadering ook bijeenroepen wanneer hij dat nuttig acht en in ieder geval wanneer een vijfde van de leden van de algemene vergadering daarom verzoekt.

Artikelen 9 tot 12

De bepalingen van deze artikelen regelen de samenstelling, de werkwijze en de taken van de raad, die instaat voor de werking van het Instituut en die alle bevoegdheden van bestuur en beschikking bezit die door de wet niet aan de algemene vergadering zijn opgedragen.

Artikel 9 beperkt het aantal leden van de raad van het Instituut tot twintig; zij nemen zitting voor een termijn van drie jaar, die tweemaal vernieuwbaar is. De samenstelling van de raad, waarvan de verkiezing bepaald wordt in het huishoudelijk reglement, is volstrekt paritair:

- tien leden zijn Nederlandstalig en de tien andere leden zijn Franstalig;

- de voorzitter van de raad wordt beurtelings onder de Nederlandstalige en de Franstalige leden gekozen voor een termijn van drie jaar;

- de ondervoorzitter wordt gekozen uit de taalgroep waartoe de voorzitter niet behoort; ingeval er twee ondervoorzitters worden gekozen, moet elk van hen tot een verschillende taalgroep behoren;

- naast de voorzitter en de ondervoorzitter(s) wijst de raad een Nederlandstalige en een Franstalige secretaris aan voor een termijn van drie jaar.

De Franstalige leden ruimen, in voorkomend geval, een plaats in voor een Duitstalig lid.

Volgens artikel 10 worden de regels voor de vergaderingen van de raad bepaald door het huishoudelijk reglement. De beslissingen worden bij meerderheid van stemmen genomen; bij staking van stemmen beslist de stem van de voorzitter.

Bovenop de bijzondere taken die de algemene vergadering aan de raad opdraagt (zie hierboven, toelichting bij artikel 7), is het de taak van de voorzitter of van twee leden van de raad het Instituut te vertegenwoordigen.

L'article 7 autorise l'assemblée à déléguer au conseil des tâches spécifiques parmi celles qui viennent d'être énumérées. Cette délégation doit toutefois être prévue dans le règlement d'ordre intérieur.

Les décisions de l'assemblée générale sont prises à la majorité des personnes, présentes ou représentées, inscrites à la liste des membres de l'Institut. Le vote par procuration est autorisé, selon les modalités déterminées au règlement d'ordre intérieur. Si les membres d'honneur, que l'on vient d'évoquer, et les membres honoraires de l'Institut (*voy. infra*, art. 12) sont autorisés à assister aux séances de l'assemblée générale, ils ne disposent toutefois que d'une voix consultative.

L'article 8 traite, selon les règles usuelles en la matière, des conditions de réunion et de convocation de l'assemblée générale, les modalités d'application étant régies par le règlement d'ordre intérieur de l'Institut.

Il est ainsi prévu une réunion annuelle, au cours de laquelle le conseil doit présenter son rapport d'activité et soumettre à l'approbation de l'assemblée l'inventaire et les comptes, ainsi que le budget du nouvel exercice. L'inventaire et les comptes doivent avoir été préalablement vérifiés par l'expert indépendant, nommé par l'assemblée. Les membres de l'assemblée doivent avoir la possibilité de consulter les comptes au cours des quinze jours qui précèdent la réunion de l'assemblée.

Hors cette réunion annuelle, le conseil peut également convoquer l'assemblée lorsqu'il le juge utile, et il doit en tout cas la convoquer lorsqu'un cinquième des membres de l'assemblée lui en font la demande.

Articles 9 à 12

Les dispositions de ces articles règlent la composition, le fonctionnement et les missions du conseil, en charge du fonctionnement de l'Institut et dépositaire de tous les pouvoirs d'administration et de disposition autres que ceux que la loi confie à l'assemblée générale.

L'article 9 limite à vingt le nombre des membres appelés à siéger au conseil de l'Institut pour un terme de trois ans, renouvelable deux fois. La composition du conseil, arrêtée selon les modalités d'élection du règlement d'ordre intérieur, est strictement paritaire:

- dix membres sont d'expression française, et les dix autres membres d'expression néerlandaise;

- le président du conseil est choisi en alternance, pour un terme de trois ans, parmi les membres d'expression française et les membres d'expression néerlandaise;

- le vice-président du conseil est choisi parmi les membres d'expression linguistique différente de celle du président; en cas de nomination de deux vice-présidents, ceux-ci seront chacun d'expression linguistique différente;

- outre le président et le ou les vice-présidents, le conseil désigne, pour un terme de trois ans, un secrétaire d'expression française et un secrétaire d'expression néerlandaise.

Les membres d'expression française incluent, le cas échéant, un membre d'expression germanophone.

L'article 10 laisse au règlement d'ordre intérieur le soin d'arrêter les modalités de réunion du conseil. Les décisions sont prises à la majorité des voix, la voix du président du conseil étant prépondérante en cas de parité.

D'autre part, outre les délégations spéciales laissées à la discrétion de l'assemblée générale (*voy. supra* le commentaire de l'article 7), le président ou deux membres du conseil sont chargés de représenter l'Institut.

De raad bezit niet alleen alle bevoegdheden van het bestuur en beschikking die niet uitsluitend aan de algemene vergadering zijn opgedragen, maar krijgt ook een aantal bijzondere opdrachten.

Zo moet de raad de ledenlijst van het Instituut opstellen en in het bijzonder oordelen over de aanvragen tot inschrijving op de ledenlijst die ingediend worden door personen die de stemming vragen om de titel van bedrijfsjurist te voeren.

De procedure voor het onderzoek van die aanvragen wordt geregeld in artikel 11 van het voorstel en kan als volgt worden beschreven:

— De raad oordeelt binnen een termijn van zestig dagen te rekenen van de ontvangst van de aanvragen ingediend overeenkomstig artikel 4. Hij moet nagaan of de persoon die een aanvraag indient, daadwerkelijk voldoet aan de voorwaarden die in dit artikel zijn opgesomd en of de aanvraag overeenstemt met de vormvereisten en de voorwaarden die in het huishoudelijk reglement zijn vastgelegd. Wellicht zal het huishoudelijk reglement bijvoorbeeld bepalen welke stukken bij de aanvraag worden gevoegd en aan de hand daarvan zal blijken of de voorwaarden van artikel 4 zijn vervuld. Het reglement kan de raad eveneens machtigen om, in voorkomend geval, de aanvrager binnen een termijn van zestig dagen uit te nodigen zijn aanvraag te vervolledigen of bijkomende inlichtingen te verstrekken in verband met een van de inschrijvingsvereisten.

— Indien de raad na dit onderzoek meent dat de inschrijving van de aanvrager op de lijst moet worden geweigerd, brengt hij hem hiervan op de hoogte bij een ter post aangetekende brief. Om de raad niet te overbelasten is het in dit stadium van de procedure niet vereist dat de beslissing van de raad met redenen omkleed is.

— De persoon wiens inschrijving wordt geweigerd, kan echter vragen om door de raad te worden gehoord. De raad is gehouden deze persoon te horen op een van zijn vergaderingen en nodigd hem daartoe minstens vijftien dagen vooraf uit.

— In een dergelijk geval moet de raad een tweede beslissing nemen. Is deze beslissing negatief, dan moet zij met redenen zijn omkleed en aan de betrokkene worden medegedeeld. Tegen deze beslissing kan beroep worden ingesteld bij de commissie van beroep van het Instituut, de instantie die ook in tweede aanleg oordeelt over de tuchtrechtelijke beslissingen. De beslissing van de raad moet de wettelijke bepalingen en de bepalingen van het huishoudelijk reglement betreffende de beroepsprocedure vermelden.

De hierboven beschreven procedure is eveneens van toepassing wanneer de raad overgaat tot het intrekken van de hoedanigheid van lid van het Instituut. Dat gebeurt indien een van de leden volgens de raad niet meer voldoet aan de voorwaarden om de titel van bedrijfsjurist te voeren.

Het is echter mogelijk dat een lid van het Instituut tijdelijk niet aan de voorwaarden voldoet om de titel te voeren. In dat geval, en overeenkomstig de gebruiken die gelden in andere gereguleerde beroepen (bijvoorbeeld de balie), kan de raad op verzoek van de betrokken bedrijfsjurist diens inschrijving op de ledenlijst van het Instituut voorlopig weglaten.

Ten slotte machtigt artikel 12 de raad om aan personen die ten minste tien jaar zijn ingeschreven op de ledenlijst, de hoedanigheid van erelid toe te kennen. Krachtens artikel 7, § 3, mogen de ereleden de algemene vergaderingen bijwonen met raadgevende stem.

Artikelen 13 tot 21

Dit voorstel is bewust beperkt tot het bepalen van een algemeen kader voor het beheer van het Instituut en verwijst voor het overige naar het huishoudelijk reglement. Anderzijds lijkt het

Outre qu'il exerce tous les pouvoirs d'administration et de disposition qui ne sont pas réservés à l'assemblée générale, le conseil est investi d'un certain nombre de missions spécifiques.

Ainsi lui échoit-il de dresser la liste des membres de l'Institut, et plus particulièrement de statuer sur les demandes d'inscription à la liste des membres, introduites par les personnes qui sollicitent l'autorisation de porter le titre de juriste d'entreprise.

La procédure d'examen de ces demandes est organisée aux termes de l'article 11 et peut être décrite comme suit:

— Le conseil statue dans un délai de soixante jours à compter de la réception des demandes introduites en application de l'article 4. Il est appelé à vérifier si la personne qui introduit sa demande remplit effectivement les conditions énumérées à cet article, et si la demande répond aux formes et aux conditions du règlement d'ordre intérieur. Le règlement d'ordre intérieur déterminera sans doute, à cet égard, les documents qui devront être annexés aux demandes d'inscription, et qui attesteront le respect des conditions énumérées à l'article 4. Le règlement pourra également autoriser le conseil à inviter le cas échéant le demandeur, endéans le délai d'examen de soixante jours, à compléter sa demande ou à fournir des explications supplémentaires sur l'une ou l'autre des conditions d'inscription.

— Si, au terme de son examen, le conseil estime devoir refuser l'inscription du demandeur à la liste des membres, il en informe celui-ci par lettre recommandée à la poste. Afin de ne pas alourdir le travail du conseil, il n'est pas requis, à ce stade de la procédure, que la décision du conseil soit motivée.

— La personne dont l'inscription est refusée peut toutefois demander à être entendue par le conseil, qui sera tenu de la recevoir au cours de l'une de ses séances, après l'avoir invitée, au moins quinze jours à l'avance, à se présenter devant lui.

— En pareil cas, le conseil devra prendre une seconde décision. Si celle-ci est négative, elle doit être dûment motivée et notifiée à la personne concernée. Un recours est ouvert contre la décision du conseil devant la commission d'appel de l'Institut, soit l'instance d'appel des décisions rendues en matière disciplinaire. La décision du conseil devra faire mention des dispositions légales et des dispositions du règlement d'ordre intérieur relatives à la procédure d'appel.

La procédure qui vient d'être décrite est également d'application lorsqu'il s'agit pour le conseil de procéder au retrait de la qualité de membre de l'Institut, au cas où l'un des membres ne remplit plus, à l'estime du conseil, les conditions requises pour pouvoir porter le titre de juriste d'entreprise.

Il se peut toutefois qu'un membre de l'Institut cesse provisoirement de remplir les conditions requises pour le port du titre. En ce cas, et conformément aux usages que l'on rencontre dans d'autres professions réglementées (le barreau par exemple), le conseil peut, à la demande du juriste d'entreprise concerné, procéder à l'omission provisoire de son inscription à la liste des membres de l'Institut.

Enfin, l'article 12 autorise le conseil à accorder la qualité de membre honoraire aux personnes qui ont été inscrites à la liste des membres de l'Institut pendant dix ans. L'on rappelle qu'en vertu de l'article 7, § 3, les membres honoraires de l'Institut peuvent assister aux assemblées générales, où ils disposent d'une voix consultative.

Articles 13 à 21

Si la proposition se limite, à dessein, à définir le cadre général de la gestion de l'Institut, renvoyant pour le surplus au règlement d'ordre intérieur, il apparaît par contre nécessaire de détailler les

noodzakelijk de regels met betrekking tot de tuchtstraffen en de tuchtprocedure in detail uit te werken opdat in ieder geval de rechten van de verdediging gevrijwaard blijven, door het instellen van procedures op tegenspraak en door het toelaten van hoger beroep.

In alle Belgische wetten tot regeling van beschermde beroepen vindt men dergelijke regels terug. De bepalingen van de artikelen 13 tot 21 zijn overigens rechtstreeks geïnspireerd op die wetgevingen en meer bepaald op de reeds genoemde wetten betreffende het Instituut voor bedrijfsrevisoren en het Instituut voor Accountants.

In eerste aanleg wordt de beroepstucht gehandhaafd door een tuchtcommissie die bestaat uit twee kamers waarvan een voor elke taalgroep. Elke kamer wordt voorgezeten door een beroeps-magistraat, namelijk een rechter in de rechtbank van eerste aanleg, die wordt bijgestaan door twee leden van het Instituut met ten minste vijf jaar anciënniteit. Voor elk effectief lid wordt een plaatsvervanger aangewezen. De leden van de tuchtcommissie oefenen hun taken uit voor een vernieuwbare periode van drie jaar (artikel 13).

De tuchtcommissie kan, naar gelang van de ernst van het vergrijp, een waarschuwing, een berisping, een schorsing (waarvan de maximumduur beperkt is tot één jaar) en de schrapping van de ledenlijst van het Instituut uitspreken. De schorsing houdt het verbod in de titel van bedrijfsjurist te voeren en de door de wet daaraan verbonden rechten uit te oefenen (artikel 14).

Krachtens § 1 van artikel 15 is het de raad die een zaak bij de tuchtcommissie aanhangig maakt, hetzij op eigen initiatief, hetzij op klacht. De raad vormt dus een eerste zeef in de tuchtrechtelijke procedure, aangezien het niet verboden is om geen gevolg te geven aan klachten die bij hem worden ingediend. De zaak wordt bij de tuchtcommissie aanhangig gemaakt door de mededeling van een verslag, waarin de aan de bedrijfsjurist ten laste gelegde feiten worden uiteengezet en verwezen wordt naar de betrokken wettelijke, bestuursrechtelijke of tuchtrechtelijke bepalingen.

Daarna treedt de raad niet meer op in de procedure voor de beroepscommissie. De tuchtcommissie moet dan, ten minste dertig dagen vooraf, de betrokken bedrijfsjurist uitnodigen om voor haar te verschijnen. De uitnodigingsbrief moet op straffe van nietigheid de jurist inlichten over de hem ten laste gelegde feiten en over de mogelijkheid die hij heeft om inzage te nemen van zijn dossier en de commissie op de hoogte te brengen van zijn verweermiddelen (artikel 15, § 2).

Voor de tuchtcommissie mag de bedrijfsjurist zijn verweer mondeling of schriftelijk voordragen. Hij mag zich laten bijstaan door een raadsman, hetzij een advocaat, hetzij een ander lid van het Instituut. Hij heeft eveneens het recht om de leden van de tuchtcommissie te wraken, conform de bepalingen van artikel 828 van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 15, § 3).

De beslissing van de tuchtcommissie is met redenen omkleed en wordt aan de betrokken bedrijfsjurist en aan de raad van het Instituut ter kennis gebracht. Beiden hebben de mogelijkheid om tegen de genomen beslissing in beroep te gaan. Samen met de kennisgeving moeten de nodige inlichtingen verstrekt worden betreffende de rechtsmiddelen die tegen de beslissing kunnen worden aangevend (artikel 15, § 4).

Het eerste rechtsmiddel, ingeval de beslissing bij verstek is geweest, is het verzet, zoals geregeld in artikel 16. Enkel de bedrijfsjurist kan verzet aantekenen binnen een termijn van vijftien dagen te rekenen van de kennisgeving van de bij verzet gewezen beslissing.

De raad van het Instituut wordt op de hoogte gebracht van het verzet tegen de beslissing van de tuchtcommissie. De raad moet enerzijds immers in staat zijn de lijst van de leden van het Instituut bij te houden en anderzijds zelf rechtsmiddelen kunnen aanwenden tegen tuchtrechtelijke beslissingen.

règles relatives aux sanctions et à la procédure disciplinaire, en vue de garantir en toute hypothèse les droits de la défense, tant par la mise en place de procédures contradictoires que par l'instauration d'un double degré de juridiction.

Toutes les législations organiques des différentes professions protégées en Belgique établissent des règles similaires. Au reste les dispositions des articles 13 à 21 sont-elles directement inspirées de ces législations, et plus particulièrement des lois précitées relatives à l'Institut des réviseurs d'entreprise et à l'Institut des expert-comptables.

En premier ressort, le pouvoir disciplinaire est exercé par une commission de discipline, qui comprend deux chambres d'expression linguistique différente. Chaque chambre est présidée par un magistrat professionnel, soit un juge au tribunal de première instance qui est assisté de deux membres de l'Institut ayant une ancienneté de cinq ans. Pour chaque membre effectif est désigné un membre suppléant, les membres de la commission de discipline exerçant par ailleurs leurs fonctions pour un terme renouvelable de trois ans (article 13).

La commission de discipline peut prononcer, selon la gravité du manquement, un avertissement, une réprimande, une suspension (dont le terme maximum est toutefois limité à un an), et la radiation de la liste des membres de l'Institut. Il est à noter que la suspension emporte interdiction de porter le titre de juriste d'entreprise et d'exercer les droits que la loi y attache (article 14).

Aux termes du § 1er de l'article 15, il revient au conseil de saisir la commission de discipline, soit sur plainte, soit d'office. Le conseil constitue donc un premier filtre dans la procédure disciplinaire, dès lors qu'il ne lui est pas interdit de ne pas donner suite aux plaintes qui lui sont adressées. La saisine de la commission de discipline est assurée par la transmission d'un rapport, au terme duquel le conseil fait l'exposé des faits incriminés et réfère aux dispositions légales, réglementaires ou disciplinaires en rapport avec ces faits.

Pour le surplus, le conseil n'intervient plus dans la procédure mûe devant la commission de discipline. Il revient à la commission de convoquer, au moins trente jours à l'avance, le juriste d'entreprise concerné à se présenter devant elle. La convocation doit, à peine de nullité, informer le juriste d'entreprise des faits qui lui sont reprochés et de la liberté qu'il a de consulter son dossier et d'adresser à la commission ses moyens de défense (article 15, § 2).

Devant la commission, le juriste d'entreprise peut faire valoir sa défense, verbalement ou par écrit. Il peut se faire assister d'un conseil, étant un avocat ou un membre de l'Institut. Il dispose également du droit de récuser les membres de la commission de discipline, conformément à la disposition de l'article 828 du Code judiciaire (article 15, § 3).

La commission de discipline rend une décision motivée, qui est notifiée au juriste d'entreprise concerné ainsi qu'au conseil de l'Institut, tous deux ayant la possibilité d'introduire un recours contre la décision rendue. La notification doit être accompagnée des informations relatives aux recours ouverts contre la décision (article 15, § 4).

Un premier recours est, en cas de décision rendue par défaut, l'opposition telle qu'elle est organisée aux termes de l'article 16. Seul le juriste d'entreprise peut former opposition, dans un délai de quinze jours à dater de la notification de la décision rendue par défaut.

Le conseil de l'Institut est informé de l'opposition formée contre la décision de la commission de discipline. Il importe en effet de permettre au conseil, d'une part, de tenir à jour la liste des membres de l'Institut et, d'autre part, de former lui-même, le cas échéant, des recours contre les décisions rendues en matière disciplinaire.

Het verzet wordt onderzocht volgens dezelfde regels als die welke in artikel 15 werden vastgesteld. De bedrijfsjurist die een tweede maal verstek zou laten gaan, mag echter niet opnieuw de mogelijkheid hebben om verzet aan te tekenen tegen de beslissing.

Het tweede rechtsmiddel dat tegen alle beslissingen van de tuchtcommissie openstaat, is het hoger beroep, dat aanhangig wordt gemaakt bij de commissie van beroep. Deze commissie bestaat eveneens uit twee kamers, een voor elke taalgroep, die ieder worden voorgezeten door een raadsheer bij een hof van beroep, bijgestaan door een rechter in de rechtbank van koophandel, een rechter in de arbeidsrechtbank en twee bedrijfsjuristen. De bedrijfsjuristen worden door de algemene vergadering aangewezen, op voordracht van de raad, onder de leden van het Instituut die ten minste tien jaar anciënniteit hebben. Er zijn opnieuw evenveel leden als plaatsvervangers. Alle leden van de commissie van beroep worden voor een vernieuwbare periode van drie jaar benoemd (artikel 17).

Het hoger beroep kan zowel door de bedrijfsjurist als door de raad worden ingesteld binnen een termijn van dertig dagen te rekenen van de kennisgeving van de beslissing van de tuchtcommissie. Voor het overige is de procedure van hoger beroep gelijk aan de procedure in eerste aanleg voor de tuchtcommissie en geniet de bedrijfsjurist dezelfde waarborgen met betrekking tot de rechten van de verdediging als die welke zijn vastgesteld in artikel 15, §§ 2, e.v. (artikel 18).

Tegen de beslissingen van de commissie van beroep kan de betrokken bedrijfsjurist of de raad van het Instituut cassatieberoep instellen. Voor de aanwending van dit rechtsmiddel wordt verwezen naar de vormen en de voorwaarden voor cassatieberoep in burgerlijke zaken.

Vernietigt het Hof van Cassatie de aangevochten beslissing, dan wordt de zaak verwezen naar de commissie van beroep, die anders wordt samengesteld. De commissie van beroep wijst een nieuwe beslissing waarin zij zich echter moet voegen naar de uitspraak van het Hof over het desbetreffende rechtspunt (art. 19).

Artikel 20 bepaalt dat de rechtsmiddelen tegen de beslissingen die zowel in eerste aanleg als in hoger beroep worden gewezen, schorsende werking hebben wat de gevolgen van die beslissingen betreft. Ondanks de dilatoire manoeuvres die deze bepaling zou kunnen in de hand werken, moet immers voorkomen worden dat iemand te onrechte de bijzonder zware gevolgen draagt van een tuchtstraf waarbij schorsing of schrapping wordt uitgesproken.

Volgens artikel 21 is het de raad die de werkgever van de betrokken bedrijfsjurist in kennis stelt van de genomen beslissingen. De werkgever moet immers op de hoogte worden gebracht van de eventuele tuchtstraffen die ten aanzien van zijn personeelslid werden uitgesproken, aangezien de bedrijfsjurist in geval van schorsing of van schrapping de rechten verbonden aan die titel niet langer mag uitoefenen. Anderzijds is het mogelijk dat een tuchtstraf wordt uitgesproken wegens een feit dat door de werkgever van de bedrijfsjurist zelf werd gesuggereerd of goedgekeurd, in strijd met de deontologische regels waarvan hij weet dat zijn jurist ze moet naleven.

Artikelen 22 tot 24

De bedrijfsjuristen hebben niet gewacht tot er een reglementering kwam voor de uitoefening van hun beroep om de taken die zij vervullen op vrijwillige basis te organiseren.

Er bestaat immers een «Belgische Vereniging van bedrijfsjuristen», die de vorm heeft aangenomen van een V.Z.W. en waarvan de leden niet alleen bestuursorganen en tuchtrechtelijke organen hebben opgericht maar ook een eigen deontologische code hebben opgesteld.

Om het opstarten van het Instituut voor bedrijfsjuristen te bespoedigen en te vergemakkelijken, wordt voorgesteld de be-

L'opposition est examinée selon les mêmes règles que celles arrêtées à l'article 15. Il convient toutefois de ne pas autoriser le juriste d'entreprise qui ferait à nouveau défaut à introduire une seconde demande d'opposition contre la décision rendue.

Le deuxième recours ouvert contre les décisions de la commission de discipline est, en tous les cas, l'appel de ces décisions, qui est porté devant la commission d'appel. Cette commission comprend également deux chambres d'expression linguistique différente, chacune étant présidée par un conseiller auprès d'une cour d'appel, assisté d'un juge au tribunal de commerce, d'un juge au tribunal du travail et de deux juristes d'entreprise. Ces derniers sont désignés par l'assemblée générale sur présentation du conseil parmi les membres de l'Institut qui ont une ancienneté de dix ans. Il est à nouveau autant de membres effectifs que de membres suppléants, les membres de la commission d'appel étant tous désignés pour un terme renouvelable de trois ans (article 17).

L'appel peut être formé, par le juriste d'entreprise concerné comme par le conseil, dans un délai de trente jours à compter de la notification de la décision rendue par la commission de discipline. La procédure d'appel est pour le surplus identique à la procédure mûe devant la commission de discipline, le juriste d'entreprise bénéficiant des mêmes garanties de défense que celles prescrites à l'article 15, §§ 2 et suivants (article 18).

Les décisions de la commission d'appel peuvent faire l'objet d'un pourvoi en cassation, formé à l'initiative du juriste d'entreprise concerné ou du conseil de l'Institut. Pour l'exercice de ce recours, il est renvoyé aux formes et aux conditions des pourvois en matière civile.

Si la Cour de cassation casse la décision d'entreprise, elle renvoie la cause devant la commission d'appel autrement composée. La commission d'appel est appelée à rendre une nouvelle décision, qui devra toutefois être conforme au point de droit jugé par la Cour (article 19).

Aux termes de l'article 20, les recours contre les décisions rendues tant en premier ressort qu'en appel sont suspensifs des effets de ces décisions. Il convient en effet, en dépit des manoeuvres dilatoires que cette disposition pourrait encourager, de prévenir les conséquences particulièrement graves de décisions disciplinaires prononçant des suspensions ou des radiations.

Aux termes de l'article 21, il revient au conseil de l'Institut de notifier les décisions rendues à l'employeur du juriste d'entreprise concerné. L'employeur doit en effet être informé des éventuelles sanctions disciplinaires frappant son juriste d'entreprise, lequel, en cas de suspension ou de radiation, perd les prérogatives attachées au titre de juriste d'entreprise. D'autre part, il se peut qu'une sanction disciplinaire soit prise à l'encontre d'un fait que l'employeur du juriste d'entreprise concerné a lui-même inspirée sinon approuvée, au mépris des règles déontologiques auxquelles il ne peut ignorer que son juriste est soumis.

Articles 22 à 24

Les juristes d'entreprise n'ont pas attendu qu'une réglementation garantisse l'exercice de leur profession pour organiser, sur une base volontaire, les missions qu'ils remplissent.

Il existe en effet une «Association belge des juristes d'entreprise», régie sous la forme d'une A.S.B.L., et dont les membres ont mis en place, outre des organes de gestion et de discipline, un code de déontologie propre à leur profession.

Afin d'accélérer et de faciliter la mise sur pied de l'Institut des juristes d'entreprise, il est proposé d'utiliser la structure existante

staande structuur van de V.Z.W. te gebruiken. Artikel 22 bepaalt dat de algemene vergadering van deze V.Z.W. zes maanden na de inwerkingtreding van deze wet bijeenkomt om de raad van het Instituut te kiezen.

De aldus aangewezen raad zal zich kunnen uitspreken over de aanvragen tot inschrijving en de lijst opstellen van de leden van het Instituut.

Om de toepassing mogelijk te maken van de bepalingen die van de leden van het Instituut een bepaalde anciënniteit vereisen (met name voor de samenstelling van de tuchtrechtelijke instanties van het Instituut) behouden de leden van die V.Z.W. die met toepassing van deze wet worden ingeschreven op de ledenlijst van het Instituut, krachtens artikel 24, de anciënniteit die zij hadden verworven in die V.Z.W.

Ten slotte regelt artikel 23 de overdracht van het vermogen van de V.Z.W. ten voordele van het Instituut, aangezien de V.Z.W. na de inwerkingtreding van de wet zal verdwijnen.

de l'A.S.B.L. dont aux termes de l'article 22, l'assemblée générale est appelée à se réunir, dans les six mois de l'entrée en vigueur de la loi, pour procéder à l'élection des membres du conseil de l'Institut.

Le conseil étant ainsi désigné pourra statuer sur les demandes d'inscription et composer la liste des membres de l'Institut.

De même, et afin de permettre l'application des dispositions requérant des membres de l'Institut une certaine ancienneté (notamment pour la composition des instances disciplinaires de l'Institut), l'article 24 préserve, pour les membres de l'A.S.B.L. précitée qui obtiennent, en application de loi loi, leur inscription à la liste des membres de l'Institut, l'ancienneté dont ils bénéficiaient au sein de cette A.S.B.L.

Enfin, l'article 23 organise le transfert des avoirs de l'A.S.B.L., appelée à disparaître ensuite de l'entrée en vigueur de la loi, au profit de l'Institut.

Paul HATRY.